

LETNIK XXVII, ŠTEVILKA 4/2011

NOVA GLASILO
FILATELISTIČNE
ZVEZE SLOVENIJE
FILATELIJA

ISSN 1408-0303

Redni letni zbor članov FZS 5

Dr. Jovan Veličković

Znamke s črnim robom po umoru
kralja Aleksandra 6

Knjižnica dr. Antona Lavriča,
Novosti jesen 2011 13

Bojan Bračič

Štiri zelene na dva načina 14

Henk Buitenkamp

Porazdelitev tipov v prodajnih polah
portovnih znamk 22

Filatelistični salon Alpe Jadran Filatelija 28

Odmevi na nagradno vprašanje iz
NF 1/2011 29

Bojan Bračič

Brez besed 34

Mladi pripovedovalci zgodb 36

Matjaž Metaj

20 let samostojne Slovenije 38

Matjaž Metaj

Maasmechelen 2011 40

Filatelistični razstavi PetoOkno

Kranj 2011, Kozmos v filateliji 42

NOVA FILATELIJA

Glasilo Filatelistične zveze Slovenije

*“Za bogatitev in širjenje
filatelističnega znanja”*

Filatelistična zveza Slovenije je registrirana v Ljubljani kot neprofitna organizacija zveze filatelističnih društev v Sloveniji. FZS je članica Mednarodne filatelistične zveze (Federation International de Philatelie — FIP) in Združenja evropskih filatelističnih zvez (Federation Of European Philatelic Associations — FEPA)

Za izdajatelja:
Igor Pirc

Uredniški odbor

Glavni in odgovorni urednik:
Bojan Bračič
e-naslov: bojan.bracic@triera.net

Člani uredniškega odbora:
Vencelj Ferant, Robert Jordan, Igor Pirc

Ponatis člankov z navedbo avtorja je dovoljen samo s pisnim soglasjem uredništva.

Fotografija na ovitku:
ena od štirih neizdanih znamk

Prelom in tisk:
www.grafis.si
junij 2011

Naklada:
1200 izvodov

Naslov uredništva:
Filatelistična zveza Slovenije
p. p. 1584
1001 Ljubljana
<http://www.fzs.si>

ISSN 1408-0303

Cena: 2 EUR, za tujino 3 EUR
Glasilo prejemajo člani FZS brezplačno.

NOVA FILATELIJA

GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK XXVII

ŠTEVILKA 4/2011

Beseda urednika

Zaključujemo 16 leto izdavanja Nove filatelije v »novem času«. Revija je po 36 letnem premoru najprej izhajala le ena do dvakrat na leto, pozneje trikrat, zdaj pa že deseto leto pripravimo štiri številke letno. Če upoštevamo velikost naše filatelistične organizacije in s tem število organiziranih filatelistov v Sloveniji, lahko to štejem za optimalno.

O sami vsebini sem nekajkrat že pisal, zakaj je takšna, kot je. Zapisal sem tudi, da si v uredništvu želimo več raziskovalnih člankov domačih raziskovalcev, toda že omenjena velikost slovenske filatelistične populacije tega ne dovoljuje, zato si pomagamo s prevodi del tujih raziskovalcev. Izbiramo seveda teme, ki bi po mnenju uredniškega odbora utegnile zanimati določen del naših zbiralcev, ki težje najde pot do tujih virov, večkrat pa je problem tudi jezik.

Žal obstaja pri nas nekaj raziskovalcev, ki svojih izsledkov ne želijo objaviti, ker svojih odkritij ne želijo deliti z drugimi. So pa tudi taki, ki ne »najdejo poti« do Nove filatelije, ker je uredniški odbor zavrnil nekaj prispevkov, ki so bodisi sodili v »rumeni tisk« ali so bili premalo povezani s filatelijo. Uredniški odbor je namreč sklenil, da prispevkov tipa »pljuvanja vseprek po vseh, ki so drugačnega mnenja«, kot jih lahko najdete v rubriki Filatelija v Dnevniku, ne bo objavljal. Ravno tako ne bo objavljal »dobronamernih« kritik kot je primer iz omenjene rubrike, ki je bila objavljena v Dnevniku 20. oktobra 2011, v katerih avtor piše o neizobraženih članih vodstva državne filatelistične organizacije in lažnivih poštarjih, za katere je že čas, da jih nadomestijo z mlajšimi strokovnjaki. Ob tem bi objektivnemu in poštenemu avtorju filatelistične rubrike v Dnevniku lahko prišepnili, da sta med člani uprave FZS dva doktorja znanosti in en magister, dva, ki opravljata funkciji v mednarodnih filatelističnih združenjih, štirje člani strokovnih komisij pri FIP, sodniki z mednarodno registracijo in dobitniki pozlačjenih medalj s kontinentalnih in svetovnih razstav, dobitniki zlatih Koširjev in še kaj bi lahko zapisal. Sodniških registracij si niso razdelili sami med seboj, ampak je bil vsak najprej uspešen razstavljaev, potem je prisostvoval na nekaj seminarjih, ki so jih vodili svetovni strokovnjaki za posamezna področja, nato je nekaj seminarjev in/ali predavanj pripravil sam in ne nazadnje je vsak opravil ustrezen sodniški izpit. Ali je moč pri tem govoriti o neizobraženih posameznikih presodite bralci sami; res pa je, da vsi naštetih svojih priznanj in strokovnih nazivov ne obešajo na vsak plot, kot to dela že omenjeni dobrohotni kritik, ki se je za največjega filatelističnega strokovnjaka na tej stani vesolja oklical kar sam.

In naj nazadnje njegove dobrohotne in poštene namene ilustriramo še z ugotovitvijo, da FZS še vedno ni prejel nobenega poročila o esejih, ki jih je hranil že omenjeni dobrohotni in pošteni kritik, dokler ni predal tajniških poslov leta 1996 takrat izvoljenemu novemu tajniku FZS; hkrati pa obstajajo govorice, da menda nekdo v Ljubljani prodaja te eseje. Po oceni sedanje vrednosti teh esejev gre za vsoto nekaj tisoč evrov.

Naj zaključim z vedrejšim in veselejším sporočilom; vsem bralkam in bralcem Nove filatelije želim v imenu uredniškega odbora in drugih ustvarjalcev naše revije ter seveda tudi v svojem, nadvse prijetno in uspešno leto 2012.

Leto razstav

Letošnje leto je bogato filatelističnih razstav; imeli smo FIMERO in FIRA-MLO, Peto Okno, razstave so prirejala filatelistična društva in posamezniki. Postavitve so nastajale v sodelovanju z muzeji, v gospodarskih okoljih, z društvi drugih dejavnosti, ob zgodovinskih obletnicah in drugih priložnostih. Razstavljali smo seveda tudi na mednarodnih razstavah v tujini.

Vsem razstavam je skupno, da razstavljavci želijo nekaj pokazati, povedati zgodbo ali kako drugače pritegniti gledalca v želji, da bi postal občudovalec. Nesporno pa je vloga filatelije širša, kot samo prikaz dosežkov v ljubiteljski dejavnosti. Ko podrobneje pogledamo v kakšni navezi ali spodbudi je bila posamezna razstava pripravljena, opazimo neke skupne značilnosti – gre za podporo kulturnemu ali družbeno-zgodovinskemu dogodku, včasih gre za prikaz poslovne dejavnosti, športnega udejstvovanja ali aktivnosti s humanim namenom.

Tekmovalna razstava je tekmovanje na podlagi mednarodno usklajenih smernic *kako pripraviti razstavno zbirko za posamezni filatelistični razred*,

kjer sodniki ocenjujejo razstavne zbirke skladno z napotili; po dogovorjenih kriterijih se dodeljuje točke. Imamo torej področje, v katerem veljajo pravila predstavitve zbirke, ker sicer sodniki ne bi imeli podlage za pošteno ocenjevanje. Področje torej, v katerem se filatelisti preizkušamo in dokazujemo na domačih in mednarodnih tekmovalnih razstavah. Če smo pred šestnajstimi leti pričeli s seminarji *Kako pripraviti razstavno zbirko* ob nekaj nepomembnih bronastih kolajnah, danes beležimo na tem področju vse od srebra do zlata. V Sloveniji imamo prek 35 zbirk, ki so že bile udeležene na mednarodnih razstavah.

Razstava pa je tudi stik filatelije z nefilatelističnim svetom po vseh že naštetih vidikih: kulturnem, zgodovinsko-političnem, družbenem in družabnem, športnem in različnih drugih temah. Zato ne gre zanemarjati netekmovalnih razstav, ki obeležujejo družbene in druge omenjene dogodke in področja. Prav tu se filatelija približa realnemu življenju in ga s svojimi izraznimi sredstvi obogati. Zato je prav, da razstavljavci, ki imajo znanje in sposobnost tekmovalnega nastopanja, sodelujejo s tistimi, ki so na tem področju mogoče bolj šibki. Slednji imajo druga znanja in voljo za predstavitev svojega zbranega in napaberkovanega filatelističnega materiala in prav je, da ga pokažejo širokemu krogu občinstva ob primerno poljudni – če tudi ne strogo filatelistični – razlagi. Tudi na ta način opravičujemo filatelisti status posebnega pomena v kulturi*, se povezujemo z družbenim okoljem in posredno, a zagotovo, pridobivamo tudi nove zbiralce, ki se bodo vključevali v naša društva in sčasoma postali pravi filatelisti.

Igor Pirc

* Status posebnega pomena v kulturi je po lani zbranih izjavah o nameni-tvi dela dohodnine Filatelistični zvezi Slovenije tej prinesel 1.200 € dodatnih sredstev. Vsem, ki ste se za to odločili, najlepša hvala. Vabimo vse člane, da

tudi to jesen pridobivajo (dodatne) izjave, saj si bomo s temi sredstvi omogočili boljše pogoje za delovanje. Obrazec izjave najdete na www.fzs.si in tudi v tej številki Nove filatelije (str. 37).

Redni letni zbor članov FZS

Redni letni zbor članov (skupščina) FZS bo v soboto, 2. junija 2012, v prostorih Pošte Slovenije na Čopovi 11 v Ljubljani (sklep IO FZS na sestanku 20. 10. 2011 v Kranju).

Tokrat bodo na zboru članov potekale volitve članov **izvršnega odbora, nadzornega odbora in častnega razsodišča**. Za to je treba imenovati kandidacijsko komisijo, ki bo zbrala predloge kandidatov za omenjene funkcije in pripravila ustrezen predlog za glasovanje. Prosimo, da do **31. januarja 2012** pošljete predloge za člane omenjene komisije.

Poteklo bo dvoletno obdobje za **ocenjevanje aktivnosti društev**. Naj-pozneje do **31. marca 2012** morate poslati pregled in opis aktivnosti va-šega društva v letih 2010 in 2011 v skladu s Pravilnikom o ocenjevanju aktivnosti društev, ki je objavljen na spletni strani www.fzs.si in v Novi filateliji 2/2004.

Zbor članov (skupščina) je priložnost, da **nagradimo kolege**, ki so v preteklosti aktivno sodelovali pri delu v društvih in FZS, pri propagiranju filatelije nasploh, posebej še med mladimi, dosegali uspehe pri razsta-vljanju in objavili ugotovitve svojega raziskovalnega dela v filateliji. Pre-dloge z utemeljitvami oziroma dokazili o izpolnjevanju pogojev kandi-data za **predlagano priznanje**, kot jih predvideva Pravilnik o priznanjih FZS (spletna stran FZS ali Nova filatelija 1/2000), je treba poslati do **31. marca 2012**.

Da bo kandidacijska komisija lahko predlagala zboru članov **kandida-te za funkcije v organih FZS**, že sedaj razmislite o kandidatih; komisiji jih boste morali poslati do **31. marca 2012**.

Vse predloge pošljite na naslov: **Filatelistična zveza Slovenije, p. p. 1584, 1001 Ljubljana**, ali na e-naslov: **tajnik@fzs.si**.

Dr. Jovan Veličković, AIJP

Znamke s črnim robom po umoru kralja Alkesandra

Kralj Aleksander I. Karadjordjević je bil ubit v atentatu 9. oktobra 1934 v Marseju, ob začetku uradnega obiska Francije. Njegove zadnje besede so bile »Čuvajte Jugoslavijo«. Aleksandra je na prestolu nasledil najstarejši sin Petar II., v njegovem imenu so do njegove polnoletnosti vladali trije člani Namestništva.

Atentat v Marseju je imel velike posledice na vse tedanje in kasnejše zorne kote življenja in obstoja Kraljevine. Na področju PTT prometa so se že dva dni po atentatu pojavili predlogi za izdajo znamk s pretiskom črnega križa in datuma 9.X.1934 (slika 1). Po analogiji, kakor so se evropske poštno uprave tedanjega časa odzivale na smrt vladarja ali voditelja države (SSSR, Nemčija, Poljska ...), je Ministrstvo PTT že 13. oktobra sklenilo, da se s črnim robom (opomba avtorja: v prvem obdobju obravnave pretiskov so uporabljali izraz črni okvir) pretiska osem nižjih vrednosti rednih znamk (portret kralja v levo, brez imena graverja, odnosno z imenom Stojičević Wagner), 16. oktobra pa še za ostalih šest višjih vrednot, brez omejevanja roka veljavnosti. Prve znamke so se pojavile na nekaterih poštnih uradih že 17. oktobra, več vrednot pa postopno v nekaj naslednjih tednih. Uprabljale so se istočasno z drugimi veljavnimi rednimi znamkami, provizornimi in priložnostnimi znamkami tega obdobja, praktično vse do končne porabe (poznani so primeri uporabe na spremnicah, uporabljenih leta 1939).

Predlog rešitve nekega filatelističnega društva in uslužnostno žigovanje naslednjega dne

V uradni ter deloma tudi zasebni korespondenci so uporabljali črno obrobljene kuverte (slika 2).

Kuverta pisma Okrožnega šolskega odbora v Veliki Kostrevnici, pošta Šmartno pri Litiji z izrazi sožalja Kraljevemu namestniku princu Pavlu.

Državna tiskarna v Beogradu je za uresničitev sklepa v neverjetno kratkem času izdelala tiskarske plošče za pole s sto znamkami vseh 14 vrednosti, kot tudi drugo ploščo z $10 \times 10 = 100$ polji črnega okvirja in v dvofaznem knjigostisku odtisnila okoli 80 milijonov kosov znamk. Več kot polovica naklade je odpadla na najbolj iskane nominale 0.50,

0.75, 1, 1.50 in 3 dinarje, medtem, ko so nominal za 15 in 30 dinarjev natisnili le okoli 500.000 primerkov. Vendar so kasneje uporabili za pretiskovanje tudi obstoječe zaloge rednih frankovnih znamk kot tudi natisnjene, vendar še ne zobčane in gumirane pole nekaterih vrednosti iz nedokončane proizvodnje. Ti trije načini tiskanja so v raziskavi označene z rimskimi številkami I, II in III.

S stališča filatelističnega opisovanja je pri prvem načinu tisk neznatno motnejši kot pri znamkah brez okvirja, barve so nekoliko drugačne, v glavnem temnejše, papir je tanjši in prozornejši, na hrbtni strani se očrtujejo linije notranjega okvirja. Znamke so grebenasto zobčane 12 1/2. Zelo redko naletimo na nezobčane znamke ali zobčane 9 in 11 1/2 v eni vertikali. Na pošto v Novem Sadu je prišla cela pola vrednosti 1.50 dinarja v zobčanju 9 (slika 3). Ker so tiskali v naglici, so bile nekatere pole zobčane na stroju s topim, nepravilnim orodjem, ki se kasneje ni več pojavilo. Glavno merilo za prepoznavanje so robni deli pol, ki so vsi imeli obrobe kot tudi zaščitne trakove, tako da je črni okvir delno tudi na njih. Znamka kralja Aleksandra je bila tiskana v polah po 100 znamk; slog klišeja 10 x 10 znamk ima kakih deset ali več milimetrov na koncih roba vnesene pravokotne bloke, verjetno zaradi stiskanja plošče. Nahajajo se vedno na koncu navpičnih obrob, včasih vodoravnih, včasih niso vidne. So enake barve kot osnovne znamke. (Pri malem Petru so kasneje na veliko tiskali zaščitne trakove, ki imajo vijuge oziroma vzorce. Na robnih trakovih so tudi izpisovali št. plošče, včasih celo ročno. Tega pri znamkah kralja Aleksandra ni bilo).

Tako je vsaka pola (kot rečeno je pri teh znamkah bila prodajna pola enaka

tiskarski) imela skupaj štiri vogalne primerke z dvema robovoma in 32 (4 x 8) primerkov s po enim robom.

Znamke z robom in par znamk z zobčanjem 9.

Za lažji prikaz nadaljnje obdelave so uporabljene oznake N, E, S, W – strani neba po angleško – za gornjo, desno, spodnjo in levo stran znamke, medtem, ko so vogalni primerki, polja 1, 10, 91 in 100, označeni z NE, SE, SW in NW.

Na tem mestu je potrebno reči, da so (ne glede na to, da mnogi ta material štejejo za Massenware) vogalni primerki z robovi kot tudi robne znamke z delom zaščitnega traku dandanes izjemno redki, zlasti pri višjih vrednotah (nominalah). Robne trakove so v vsakdanji praksi pred lepljenjem znamk na pisma ali spremnice zaradi omejenega prostora za frankiranje praviloma odtrgali. Neuporabljene znamke z robnimi trakovi so prav tako zelo redke, ker so jih filatelisti zaradi visoke nominale kupovali v omejenih količinah. Za primerjavo je prva izdaja avstrijskih znamk, kjer so znamke s širšimi bočnimi ali vogalnimi robovi danes zelo iskane in so posebnosti, ki visoko kotirajo.

Opisani prvi način tiskanja je lahko prepoznati, saj je pri njem vseh 100 znamk pole enakih, tako da pri tem tisku ni različnih tipov okvirja.

Za lažji pristop bo preko vrste na tem mestu omenjen tako imenovani tretji način tiskanja, ki je zelo podoben prvemu. Tekom leta 1935 so bile za

pretiskovanje s črnim okvirjem uporabljene v tiskarni zatečene nezobčane in negumirane zaloge znamk za 0.50, 0.75 in 1.50 dinarjev, ker so bile zaloge teh vrednosti znamk s črnim okvirjem skoraj vse prodane. Na pole so tiskali pretisk sto črnih okvirjev, tako kot pri prvem načinu, šele potem so jih gumirali in zobčali. Znamke imajo črne robne trakove, barva je enaka kot na rednih nepretiskanih znamkah, a papir je neznanтно debelejši in manj prozoren, kot pri prvem načinu.

Znamke prvega in tretjega načina izdelave bi morale biti idealno centrirane, tako glede okvirja na sliko kot tudi zobčanja v odnosu na črni okvir, kar pa ni vedno tako. Tako so poznani primeri decentriranega okvirja v osem različnih strani - N, NE, E, SW, W in NW, celo z belimi linijami znotraj slike. Dru-

Primeri decentriranja kot tudi štiri vrednote z razkritim podpisom Stojičević Wagner. Vrednost 1.75 dinarja je vedno prvega načina tiska, decentrirano navzdol.

gi način tiska: Ker so potrebe po znamkah s črnim okvirjem rastle, se je tiskarna odločila, da znamke brez okvirja, ki so se nahajale v depouju, pretiska s črnim okvirjem. Tako so pretiskali vse vrednosti, razen tiste od 1,75 dinarja, po kateri ni bilo povpraševanja, ker se je tarifa za dopisnice za tujino v tem obdobju dvignila na 2 dinarja.

Pretiskovanje že gotovih znamk se je pokazalo kot velik tehnični problem. Robni trakovi so motili pri uvajanju (na-

meščanju) v tiskarski stroj, zato so jih morali predhodno odstranjevati. Da bi bila pola v stroju na mestu, so jo morali pritrditi z držalom na dveh, kasneje na enem polju.

Pretiskovanje so izvajali v dveh korakih, najprej z večjo ploščo z 81 polji, potem pa z drugo s 17 polji. Tako sta zaradi držala dve znamki vedno ostali nepretiskani. Poleg tega so vsi zobčki obarvani na zunanjih robovih pol zaradi razlivanja črne tiskarske barve v luknjicah in tudi na hrbtni strani; na sami poli pa se na črti stika prvega in drugega dela plošče kaže dvojni pretisk črnega okvirja. Pri poglobljenem pristopu razlikujemo štiri kombinacije dveh delov plošče za pretiskovanje, ki se pri tem obeležujejo s A, B, B-1 in C.

S ploščo A so pretiskovali vse vrednosti od 0.25 para do 5 dinarjev (razen 1.75) in zelo majhno količino znamk za 15 din. Shema plošče A je prikazana na sliki 5.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13						15	16
21	22								20
31	32								40
41	42								50
51	52								60
61	62								70
71	72	73						75	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

Shema enega (črnega polja) in drugega (rdečega polja) dela plošče po prvem načinu izdelave.

Potrebno je spoznati naslednje: Polo brez robov so v tiskarskem stroju fiksirali na poljih 51 in 100. Po pretiskovanju je pozicija 51 z belim robom na levi strani in pozicija 100 desno spodaj. Po-

zicija 51 je ostajala v poli, pozicijo 100 pa so v tiskarni odstranjevali in jo nadomeščali z znamko s črnim okvirjem na vseh štirih straneh, da ne bi pole prišle v prodajo nepopolne. Del plošče, ki pokriva 17 polj, je prikazan z rdečimi kvadrati, drugih 81 polj pa z modrimi. Povsod, kjer se po tej shemi modra in rdeča črta stikata, je pretisk znamk na tem delu dvojen. Vseh 34 polj na zunanjih robovih ima na hrbtni strani črno obarvane zobčke. Ti robovi polj so prikazani s črnimi krogci. Razvidno je, da obstajajo od znamke do znamke različni tipi pretiska. Če bi obarvane robove – rdeče ali črne – označili z Z, normalno enkratno z N, dvojni pretisk na robu z D, nepretiskan bel rob pa z B, potem bi za primer, če bi šli v smeri urinega kazalca, pozicijo 1 lahko opisali s kodo ZNNZ, pozicijo 12 z DNND in pozicijo 51 z NNNB.

Možno je tudi shematsko prikazovanje po sliki 6, kjer so opisane pozicije v poli in je dopisana koda. Pri obdelavi cele plošče A na ta način dobimo 16 različnih možnih tipov, od katerih se jih osem pojavlja samo enkrat, nekateri večkrat. Najpogostejši je tip NNNN v sredini pole, v kvadratu, katerega vogali so pozicije 23/29/73/79, torej 49 krat. Pogostost pojavljanja je sorazmerna redkosti tipov. Nekatere karakteristične pozicije so prikazane na sliki 7.

Shematski prikaz in kodiranje posameznih tipov pri drugem načinu tiskanja in črni zobčki na hrbtni strani.

Določanje tipov posameznih znamk drugega načina izdelave je v praksi pogosto zelo zahtevno. Zobčki na hrtni

Pozicije 51, 51/52 in 100 pri drugem načinu izdelave, plošča A.

ene ali druge strani niso vedno jasno vidni, prekrivanje dveh odtisov črnega robu na eni znamki se težko odkrije s prostim očesom ali presvetljevanjem, pretisk z enim delom plošče je pogosto premaknjen glede na pretisk z drugim ipd. Redke so pozicije, kjer se tip pojavlja samo enkrat, še posebno, kadar gre za pozicijo 51, ki pade v oči. Največja redkost je seveda pozicija 100, ki so jo uničevali v tiskarni, pa čeprav so nekatere prispele do prodajnih pultov. Po natančni statistiki iz tridesetih let je ugotovljeno, da je pozicija 100 od vrednosti do vrednosti poznana v dveh (0.25 in 5 din) do 16 (0.50 din) primerkih, ki jih danes zagotovo ni več v tem številu.

Naslednja od fines raziskovanja je pojav malega črnega kvadrata v levem gornjem ali spodnjem notranjem okviru pozicije 52. Če je pretisk 17 polj pomaknjen v smeri desno gor (NE) glede na drugi del pretiska, potem se ta kvadrat pojavlja v SW vogalu pozicije 52; če je pomik v smeri SE, potem se pojavlja v gornjem levem vogalu iste pozicije. Pojav kvadrata je možen še pri nekaterih drugih pozicijah. Na sliki 8 je prikazanih nekaj primerov te redkosti, kot tudi detajl znamke s kvadratom v vogalu.

Črni kvadrat v vogalu, pozicija 51/52 zgoraj levo, 51/52 spodaj levo.

Ker ploščica A drugega načina izdelave ni bila posrečena rešitev, so jo poskušali izboljšati. In sicer tako, da so izločili držalo v poziciji 100. Pri tej ploščici B je spremenjena zadnja vodoravna vrsta prvega dela, ki ima tako 18 polj - glej shemo na sliki 9. Pri tem se pojavljata ozka bela razmika med poljema 91/92 in 95/96, ki nista enaka po izgledu; tehnična sprememba pa je omogočila polno pretiskovanje pozicije 100, pri kateri je sedaj desni del okvirja tanjši kot prej. Naslednja od ostalih odlik je tudi precej tanjši okvir na desnem navpičnem robu pozicij 41 in 61 v navpičnem nizu dela ploščice z 18 polji, ki je viden samo, kadar sta bila oba dela ploščice zaradi slabega centriranja razmaknjena vodoravno. Slika 9 prikazuje te spremembe.

31	32
41	42
51	52
61	62
71	72

81	82								90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

Spremembe v navpičnem in vodoravnem nizu prvega dela pretiska na ploščici B.

S to ploščico B so pretiskane samo vrednosti 0.75 (RR), 1, 5, 10, 15 in 30 din. Na sliki 10 in 11 je prikazano nekaj primerkov teh razmakov. Shema kodiranja je enaka kot predhodno, pri znamkah z razmakom bi lahko uvedli še mali r, tako, da bi prikazan par za 15 din imel kodo NDRNZ/NNNDr.

Razdelna bela črta (razmak) med pozicijama 61/62, razne širine in detajlni pogled.

Razdelne črte pri poziciji 91/92, za 5 in 10 din, ter pri poziciji 95/96, detajl

Pri ploščici B so izvedli še eno izboljšavo pri pretiskovanju znamk za 1 in 20 din (ploščica B-1), in sicer sta dva razmaka v zadnji vrsti zmanjšana in izgledata malo drugače ter pozicija 100, ki je dobila širši okvir na desnem navpičnici. Podrobnosti te fine se sedaj preskakujemo.

Vendar je potrebno omeniti, da so pri drugem načinu izdelave pretiskane in ugotovljene pole znamk za 30 din s podpisom graverja, ki postane viden, ko je črni okvir premaknjen v navpični smeri navzdol. Nepopolne pole za 20 din, ki so se nahajale v tiskarni - manj-

kali sta eno ali dve polji - so zakrpali s posameznimi znamkami pred pretiskovanjem, posamično, od katerih so bile nekatere s podpisom graverja. Natančneje: ko so iz depoja vzeli nekompletno polo, da natisnejo črn rob, pa sta ji manjkali npr. poziciji 91 in 92, so iz razpoložljivih nepretiskanih načetih pol v depoju vzeli par in ga od zadaj prilepili, s falcom ali podobno. Po pretisku so odstranili nepopolno pozicijo 100 in dolepili znamko s črnim robom na vseh štirih straneh. Prilepljene znamke je mogoče spoznati le, kadar so v paru s katero od ostalih, ker je slika z likom kralja nekoliko nagnjena, ali pa sploh ni opazno. Zakrpano pozicijo 100 je možno spoznati tudi le v paru, nežigosano – vendar kdo je takrat plačal 60 din za nežigosan par, ko je kilogram govedine stal 8 dinarjev!

Kadar je bil pretisk okvira pomaknjen navzdol, je podpis viden. Poznanih je več takih primerkov znamk za 20 din s podpisom graverja, kot tudi po en kos za 1 in 5 din, katera sta verjetno unikatna (slika 12). Mnogi napisi graverja, ki jih je verjetno še kaj, so ostali skriti pod spodnjim delom črnega okvirja, kadar je pravilno pozicioniran.

Primeri s podpisom graverja 1, 5, in 20 din.

Poleg tega je bila pri pretiskovanju vrednosti za 1, 5 in 10 din drugega načina izdelave uporabljena tudi t. i. plošča C z dvema držaloma pole v stroju in sicer na pozicijah 10 in 41. Prvo pozicijo od teh dveh s kodo BBNN so odstranjevali iz pole, medtem, ko so drugo s kodo NNNB puščali. Razlikovanje pozicije 41 od 51 iz plošč B in C je na

posameznih znamkah skoraj nemogoče. Plošča C je najverjetneje enaka plošči A, in sicer je bila plošča A po nekem čiščenju najverjetneje obrnjena za 180 stopinj. Pozicije 10 s kodo BBNN, odstranjene v tiskarni, so unikatne redkosti, nekaj poznanih je prikazanih na sliki 13.

Primeri pozicij 10 s plošče C s kodo BBNN.

Po uradnih podatkih je bilo s prvim načinom pretiskano 87 milijonov znamk (14 vrednosti), z drugim 23 (13 vrednosti) in tretjim 129 (3 vrednosti), natančno skupaj 129.583.400 kosov. Tretjina odpade na nominalo 1.50 din, in vsega skupaj okoli pol odstotka na vrednosti za 15, 20 in 30 din. Razen drobnih anomalij, izboklin, utiskov, zarez na linijah črnega okvirja, imajo vse pole tudi male napake v plošči osnovne slike, ki so več ali manj prisotni tudi pri nepretiskanih znamkah, ali samo v novih ploščah za pretiskovanje s prvim načinom izdelave. Zabeleženih je skoraj sto, a nobena ni doživela posebne popularnosti. Dva primera sta G z madežem zgoraj pri nominali 0.50 din (samo pri novih poščah) in ravna 3 pri levi oznaki vrednosti na stari plošči, slika 14.

Znamka za 3 din letalske pošte z motivom Oplenca. Že 15. X. 1934 je bilo odločeno, da se pretiska sto tisoč znamk, vendar so se na prodajnih pultih pojavile šele 1. januarja 1935, s frankaturno veljavnostjo vsega skupaj štiri mesece. Pretiskane so po prvem način izdelave z novo ploščo s sto znamkami in ploščo za pretisk s sto okviri.

Napake na plošči osnovnih znamk, G z madežem (0.50 din) in ravna 3.

Znamke imajo obrobo, zobčanje je linijsko 12 ½, za razliko od grebenastega pri rednih letalskih znamkah. Smelo se jih je uporabljati tudi za navadno pošto, najdeni so primeri uporabe tudi po izteku veljavnosti. V izgleda zelo majhnem številu se pojavlja napaka pri tisku na polju 41 kot napaka v plošči: levi navpični naziv JugoslaZija. Zelo redka in zelo priljubljena napaka je katalogizirana v domačih katalogih – do danes sem videl vsega skupaj tri do štiri primerke, pa tudi ponaredke, s sprememnim ciriličnim B v 3.

Novoizdelana plošča s sto kosi ima številne male napake v plošči, ki jih do danes še nihče ni natančneje obdelal. Ena od teh je osvetlitev na desnem krilu v obliki bele točke.

Ponaredki pretiska: Kmalu po izdaji, ko je bilo zanimanje in povpraševanje po teh znamkah s strani domačih zbiralcev veliko, so se pojavili ponaredki, počrnjeni robovi normalnih znamk s tiskom, tušem ali čopičem. Obdelali so posamezne znamke, pa tudi tiste, ki so že bile uporabljene na pismih in naptnicah. Prepozna se jih po razlivanju

barve na hrbtni strani ali po posebnostih, ki niso obstajale. (slika 16).

V preteklosti je veljal poznani filatelista Sergije Manželej za pionirja osnov-

Ponarejeni črni okvir (znamka za 3.50 din s pozicije 10 in kodo BBNN teoretično ni obstajala). Na hrbtni strani znamke za 20 din se vidi razlitje barve zaradi ročnega nanosa.

nega raziskovanja teh znamk in po odličnih stikih s tiskarno v Beogradu. Njegova raziskovanja so bila obširno objavljena v Filatelistu leta 1935/37 (glej Literaturo), kar je bilo kasneje združeno v celoto v Priručniku, Zvezek VIII, Zagreb leta 1948. Obstaja tudi niz člankov Manželeja in Kuklina, objavljenih v časopisu firme Senf. Drugih prispevkov za spoznavanje tega področja ne poznam. Mislim, da zbirka Sergija Manželeja ni ohranjena.

Razstavnih eksponatov na temo Črni okvir je bilo zelo malo. Na razstavi HFS leta 1935 v Zagrebu je Slavko Hirschl (rojen 1897) razstavil specializirano zbirko črnega okvirja in prejel zanjo zlato medaljo, ter tudi Vladimir Kuklin iz Beograda, ki je prejel srebrno medaljo. Na ZEFIB-u v Beogradu septembra 1935 ni bilo razstavljen nobene zbirke na to temo. Edina meni poznana zbirka v povojnem času je bila od arh. D. Pavlovića, prikazana v osmih vitrinah na JUFIZ-u leta 2000 v Beogradu, v glavnem z žigosanimi znamkami z nekaj velikih redkosti. Druga je enovitrinski

razstavni eksponat avtorja tega članka, divu.
skoraj v celoti z nežigosanimi znamkami in z nad deset velikimi redkostmi, prikazan 2010 leta na Balkanfilu v Plov-

Literatura:

Fragmentarni zapisi o tiskanju znamk s črnim okvirjem izpod peresa Sergija Manželeja v časopisu, FILATELISTA, glasnik Jug. Fil. Saveza, letnik III, 1935, št. 3, strani 47 do 49, št. V, strani 79 in 80, št. VI, stran 88, št. 7/8, strani od 121 do 123, letnik IV, 1936, št. 7/8, strani 110 do 112, letnik V, 1937, št. 3, stran 55, Senf, Leipzig, 1935 No. 9, 11 in 19, serija člankov Hrvatska Filatelija 1944, Zagreb; Manželej i Kuklin, Kompletna obdelava v Priručniku, Zvezek VIII, Zagreb 1948, strani 165/237

Prevedel: Igor Pirc

Filatelistična literatura

Knjižnica dr. Antona Lavriča

Novosti jesen 2011

Avtor	Naslov	Leto izdaje	Jezik
Jugomarka	Katalog Jugoslavija 1987 (88, druga knjiga)	1987	srbohrvaški
Michel	Europa West 1988-89 od M-Z	1989	nemški
Poste Italiane	La Divina Comedia - studijskoobdelan tematski eksponat L'Inferno v knjižni obliki	2011	slov.-večjezični
Hoffmann Moriz	Ungarisch-Deutsch / Deutsch - Ungarisch Taschenwörterbuch	1899	nemški-madžarski
Fujs Metka, urednica	Znamke prekmurskih in medmurskih izdaj leta 1919, Katalog razstave	2002	slovenski
Simoniti Dr. Jurij	Na poti v neznano, Nemška okupacija Slovenj Gradca 1941 - 1945 v luči korespondence družine Simoniti, Katalog	2011	slovenski
Kirscher	Lexikon der sechs Sprachen; Deutsch - Französisch, Italienisch, Englisch, Spanisch, Lateinisch - Deutsch	cca 1910	nemški
Mlakar Nuša	Znamke pripovedujejo	2009	slovenski
Neubäck Wilhelm-Otto	Postmeilensteine in Steiermark	1997	nemški
VOGEL Berndt	Die Wiener Rohrpost 1.3.1875 - 1919, PPT predstavitev 2.10.2011, Šent Pavel	2011	nemški
MINTERT Carsten	Das Gebühren- und Stempelwesen in Kärnten, Handbuch über die Stempelungen 1686 - 2002	2011	nemški
Več avtorjev	WIPA 2008, Das Buch zur Ausstellung, zbirka strokovnih člankov	2008	nemški
Več avtorjev	VINDOBONA 2008, 150 Jahre Ausgaben 1858, 125 Jahre Ausgaben 1883, 100 Jahre Ausgaben 1908, strok. članki	2008	nemški

Bojan Bračič

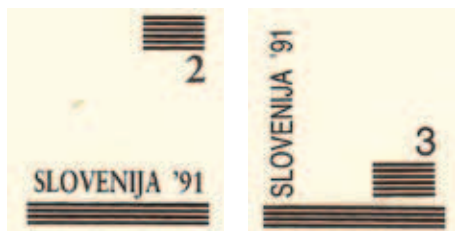
Štiri zelene na dva načina

Po objavi prispevka o ponarejenih pretiskih na znamkah t. i. mariborskega provizorija me je kolega iz FD Maribor nagovoril, da za širšo filatelistično srenjo pripravim tudi zapis o ponarejenih štirih slovenskih znamk, ki uradno sicer niso bile izdane, čeprav je bil zapis o tem že objavljen v Filatelističnem zborniku XVIII/2008.

Poštna znamke so poleg zastave, grba, himne in denarja (za slednjega to danes skoraj ne velja več) nekak zaščitni znak vsake države, saj morajo po konvenciji Svetovne poštne zveze vsebovati ime države, kjer so izdane, kot obvezen element. Edina izjema je Združeno kraljestvo, na katerega znamkah je namesto imena države lik trenutnega monarha.

Odločitev, da bo po vzpostavitvi slovenske državnosti in osamosvojitvi Slovenije izšla poštna znamka, je bila sprejeta maja 1991. Prva znamka R Slovenije, po motivu na njej imenovana Parlament, je izšla 26. junija 1991, dan po razglasitvi samostojnosti. Ker Slovenija takrat še ni bila mednarodno priznana, so mednarodni opazovalci 14. avgusta 1991 zahtevali umik Parlamenta iz poštne prometa in uporabo jugoslovanskih znamk. Po končanem moratoriju je slovenska pošta 8. oktobra 1991 znamko vrnila v prodajo in poštni promet. Že ob koncu septembra pa se je pokazalo pomanjkanje poštne prometa, ki ga vrnitev Parlamenta v poštni promet ni mogla bistveno izboljšati.

Zaradi tega so se začele priprave za izdajo serije desetih znamk, razmišljali pa so tudi o pretisku jugoslovanskih znamk, ki so bile v zalogi. Do pretiska jugoslovanskih znamk nikoli ni prišlo, čeprav so bili osnutki za pretiske narejeni.

Pripravljen pretisk, ki ni bil nikoli uporabljen, se razlikuje od ponaredkov (spodaj), ki se pojavljajo na tržišču.

Predvidene znamke bi naj imele naslednje motive:

1. Knežji kamen (korenine),
2. Triglav (elementi državnosti),
3. veduta Ljubljane, Cankarjev dom ali parlament (glavno mesto države),
4. Jakob Gallus (glasba),
5. Ivan Grohar (likovna umetnost),
- 6., 7. Primož Trubar, France Prešeren (literatura),
8. Jože Plečnik (arhitektura),
- 9., 10. Jurij Vega, Jožef Štefan (znanost)

Pri uporabi knežjega kamna je bila še dilema zaradi zapletov, ki so se pojavili ob uporabi tega motiva na tolarskih bonih.

Po poprejšnjih dogovorih je Društvo oblikovalcev Slovenije poslalo 14. oktobra 1991 predračun za izdelavo desetih poštних znamk v višini 119.140 DEM (ali 11.914 DEM na znamko); v letu 2011 dobi oblikovalec za pripravo osnutka znamke s pripadajočim ovitkom in žigom prvega dne okrog 1.300 evrov. Skupnost slovenskih PTT podjetij tega ni hotela sprejeti in iskati so začeli druge oblikovalce. Pogovori so potekali s predstavniki Šolskega PTT centra, v katerem so v likovnih krožkih sodelovali tudi strokovnjaki s področja oblikovanja. Dogovorili so se, da udeleženci krožkov skupaj s profesorji in srednjo šolo za oblikovanje čim prej pripravijo osnutke za štiri redne znamke, ki bi naj izšle v začetku decembra 1991, ostale bi izšle kasneje.

Pošta je 22. oktobra 1991 seznanila Ministrstvo za informiranje z nesprejemljivimi zahtevami Društva oblikovalcev Slovenije in odločitvijo, da

osnutke za redne znamke pripravijo drugi oblikovalci. S predstavniki Srednješolskega centra je bil 12. novembra 1991 opravljen še en razgovor, 13. novembra 1991 pa so se v Tiskarni DELO dogovorili o tisku rednih slovenskih znamk⁽¹⁾. Šolski center je 21. novembra 1991 pripravil osnutke za štiri redne poštne znamke. Znamke v zeleni barvi (zaradi tega jih imenujem štiri zelene), ki prikazujejo Triglav, Ljubljanski grad, Prešerna in zemljevid JV Evrope s posebej označeno Slovenijo, so kot povečave predložili v potrditev takratnemu ministru za promet in zveze.

Izbira drugih oblikovalcev je izzvala veliko razburjenje članov Društva oblikovalcev; njihovo nasprotovanje in polemiko okrog tega je objavil časopis Mladina. Ali je bil vzrok v Mladininem prispevku ali je šlo za kaj drugega, tega ne vemo, poznamo pa odločitev ministra; soglasja za natis te znamke niso dobile.

Perforirana pola ene od neizdanih znamk (original)

O teh znamkah oziroma esejih, kot jih imenuje v svojem prispevku v Filatelističnem zborniku XXVIII/2008 Saša France, je bilo med drugim zapisano naslednje:

- O tem (štirih zelenih, op. B. B.) se je sprva samo govorilo, potem pa so se začele pojavljati, serija za serijo. Najprej malo, potem vedno več, sčasoma tudi cele pole, pretežno nezobčane, zobčane le poredko in samo kot posamezne serije.

- Aprila 2008 so se na slovenskem trgu pojavile cele pole teh esejev, tako nezobčanih kot zobčanih. Zgolj po naključju je prišlo do primerjave teh pol s posamezno serijo, kupljeno pred leti. Izkazalo se je, da obstajajo razlike v vseh elementih znamke: papirju, barvi, tisku, zobčanju in celo v segmentih same slike. Nekaj izrazitih napak je posamezno serijo v tej primerjavi takoj opredelilo kot ponaredek.

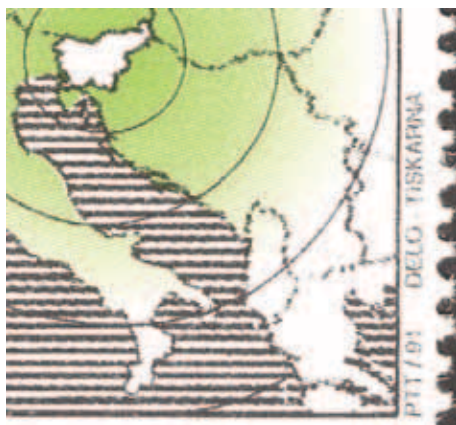
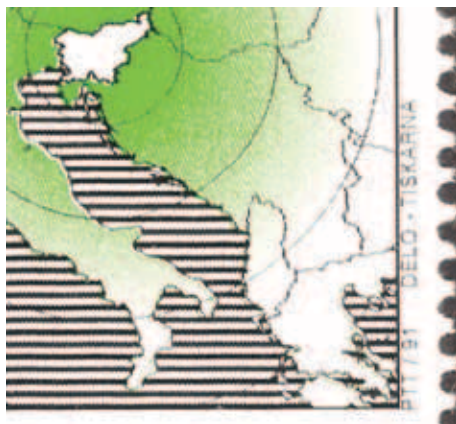
- Originali so tiskani na gumiranem papirju za znamke, na kakršnem je tiskala znamke Tiskarna DELO. Papir je rahlo sivkast, debeline 0,10 do 0,11 mm. Ponaredek je tiskan na snežno bellem papirju brez lepila, debeline 0,10 mm, ki pa je na otip trši. Papir ponaredka je izredno gladek in svetleč, kar daje vtis, da je gumiran.

- Tisk pri originalih je jasen, kar je še posebej vidno pri povečavi. Tisk ponaredkov je nejasen, linije so grobe (nazobčane).

- Zobčanje povzroča ponarejevalcem bistveno večje preglavice kot sam tisk. Pravo orodje za zobčanje (perforacijo) je ponarejevalcem predrago in večinoma nedostopno, zato se poslužujejo drugih pripomočkov. Originalne znamke in ponaredki so zobčani linijsko 14. Mnogo zobčanih ponaredkov pa je zelo slabo in primitivno zobčanih (lunke niso v isti liniji).

- Barva delno odstopa (in tudi deluje drugače zaradi različne debeline linij).

- Napis DELO – TISKARNA desno ob sliki je pri ponaredkih daljši.

Zgoraj original, spodaj ponaredek. Dolžina napisa na originalu je 11,65 mm (če potegnemo vzporednico spodnjemu robu, sega do južnega konca Istre). Na ponaredku je napis dolg 12,15 mm (sega do Slovenije). Opazna je razlika v jasnosti črt in barvi.

Razlika med originali in ponaredki je torej očitna. To je potrdil tudi grafični inženir Srečo Knafelc, ki je sodeloval pri pripravi in tisku vseh slovenskih znamk, tiskanih v Tiskarni DELO. Njegove ugotovitve so naslednje:

1. Papir, na katerem so tiskani ori-

ginali, je gumiran papir iz papirnice Radeče, kakršnega so uporabljali v tiskarni DELO za tiskanje znamk. Papir, na katerem so tiskani ponaredki, je nek drugačen, negumiran papir.

2. Tekst pri kolofonu znamke pri ponaredku je rastriran (in od originala odstopa tudi po velikosti). Teksti v kolofonu na originalnih znamkah so vektorsko izdelani, tako kot so bili vektorsko izdelani brez izjeme vsi teksti na znamkah, izdelanih v tiskarni DELO.

3. Ponaredek ima v izvlečku za zeleno barvo drugačen kot rastrskih linij, kar pomeni, da je bil ponaredek narejen v nekem drugem studiu. Razlikuje se tudi po gostoti rastra (ki je manjša, kot na originalu) in bistveno odstopa po rastrskih tonskih vrednostih na značilnih mestih rastrskih prehodov.

4. Izvleček za črno barvo je bil očitno reproduciran s tiskane predloge in kasneje se je skušalo z računalniško obdelavo v Photoshopu popraviti oziroma ojačati linije na risbi, kar pa je narejeno zelo neuspešno in je očitno odstopanje v debelini linij kakor tudi v rakovosti – linije so »nagrižene« zaradi rastriranja že rastrirane predloge – natisnjene znamke.

5. Letnica 1991 na spodnjem delu znamke je na ponaredku polkrepka in ne normalna kot na originalu, kar kaže precejšnjo površnost ponarejevalca, saj je razlika zelo očitna.

Razlika je očitna, toda do tega lahko pridemo le s primerjanjem originala in ponaredka. Saša France je ob zaključku še zapisal, da je ponarejevalec izkoristil dejstvo, da so originali redki in da je bila kakršnakoli primerjava tako rekoč nemogoča. Zato poskušam prikazati nekaj detajlov, ki lahko pokažejo na ponaredek tudi brez primerjave z originalno znamko, ravno tako kot vsem, ki se na grafično stroko posebej ne spoznajo.

Zgoraj original, spodaj ponaredek. Jasna je razlika v debelini črt v letnici.

Da bi vse skupaj kar najbolje preučil sem najprej pregledal vse možne vire, ki so mi bili dosegljivi:

- znamke, ki mi jih je posodil zbiralec s Koroške,
- znamke (deklarirane kot originali in druge deklarirane kot ponaredki), ki mi jih je posodil kolega iz domačega društva,
- podatki, ki sem jih dobil iz poštnege arhiva,
- znamke, ki sem jih dobil od upokojenega predstavnika Pošte, ki je bil zraven pri njihovem nastanku.

Tukaj pa zgodbe ni konec. Ker o nastanku teh znamk kroži več različnih zgodb, sem poskusil dobiti kar se da verodostojne podatke pri človeku, ki je bil takrat zraven in ki je, kot se je izkazalo, »kriv«, da so bile znamke sploh natisnjene. Zgodba pravi nekako takole:

Ministru so bili predstavljeni osnutki za znamke v velikosti 154 x 206 mm, ki jih sedaj hrani arhiv Pošte Slovenije. Vsi osnutki niso natančno enakih mer, te variirajo od 153 do 154,5 mm v širini in 206 do 208 mm v višini. Vse štiri znamke so prikazane v črni barvi, znamka za 11 SIT pa obstaja tudi v drugi varianti in je pobarvana z zeleno barvo. Pobarvan je tudi napis Slovenija, letnica pod njim, številka 11 in napis PTT, česar pri drugih znamkah ni, saj so

vsi omenjeni napisi v črni barvi. »Predstavitveni« komplet vsebuje še polo 25 znamk za 11 tolarjev samo v črni barvi; očitno je bila prvotna ideja, da bi znamke izšle v takih polah. Vse štiri znamke so prikazane v predvideni velikosti 26 x 34 mm (natančna velikost je bila po

podatku iz dodanega »tehničnega lista« predvidena na 25,6 x 34,48 mm; izmerjena s kljunastim merilom v »živo« pa da rezultat 25,8 x 34,6 mm) v črno beli in zeleno pobarvani verziji. Dodani so trije pobarvani osnutki za OPD in eden (tretji, z vsemi štirim znamkami) samo v

črno-beli varianti ter osnutek žiga prvega dne in »tehnični list«.

Ko je minister natis znamk zavrnil, naj bi po dogovoru na željo predstavnika Pošte natisnili nekaj malih pol z desetimi (dve vrsti po pet) znamkami. Namen natisa je bil zagotoviti dokaz za zanamce, da so se znamke res pripravljale. Natisnjena količina teh znamk je bila majhna. Točnega števila mi omenjeni takratni uslužbenec Pošte ni hotel izdati, Janko Štampfl pa je zapisal v razstavljenih gradivih na razstavi Uresničene sanje (Narodni muzej Slovenije od 23. junija do 25. septembra 2011), da so bile natisnjene 20 + 4 pole, od tega so jih polovico perforirali. Omenjeni predstavnik Pošte tega števila ni želel komentirati, vprašal je le, kaj bi naj pomenile tiste + 4 pole. Iz ohranjenih filmov in tiskarske plošče lahko ugotovimo, da so bili na tiskarski poli štirje pari malih pol po deset posameznih znamk, prospekt in slika ovitka prvega

dne z znamkami in žigom. Številka, ki jo navaja J. Š. bi lahko pomenila, da je bilo najprej natisnjenih deset tiskarskih pol in kasneje še dve. Več o tem bi naj izvedeli čez približno pet let.⁽²⁾

Pri samem natisu in perforaciji bi naj bila prisotna poleg predstavnika Pošte le še dva predstavnika tiskarne DELO, kjer so znamke natisnili. Predstavnik Pošte je dva kompleta izročil predstavnikoma tiskarne (vsakemu enega), vse ostale pa je odnesel. (Že od prej je znana zgodba, da je nekdo večino natisnjenih znamk odnesel).

Tako pravi zgodba. Ob tem se postavljata naslednji vprašanji:

- kako obravnavati znamke, ki so bile natisnjene potem, ko je bil osnutek zanje zavrnen?
- Po opisani zgodbi bi lahko na tržišču obstajala samo dva kompleta (to je 20 serij) teh znamk, saj predstavnik Pošte zatrjuje, da je on izročil nekaj serij znamk le nekaj pomembnim osebnostim, za katere je malo verjetno, da so

Neperforirana pola (original).

Prospekt, ki je bil natisnjen skupaj z znamkami je najden tudi v modrem odtisu na navadnem papirju skupaj z odtisi znamk, od katerih pa dve nimata nazivne vrednosti; znamka zraven ponaredek v zeleni barvi.

te znamke dale drugim. Toda na tržišču je po mojih ugotovitvah izdelkov, ki so deklarirani kot originali (in tudi zgedajo tako), precej več. Obstaja možnost, da jih je kasneje nekdo iz tiskarne natisnil še nekaj (poleg že omenjenih +4), saj so v računalniku ostale kompletne priprave za tisk, filmi in tiskarska plošča. Kdo jih je natisnil in koliko je bilo tako natisnjenih znamk, je seveda posebno vprašanje. Kam naj štejemo te natisne, ki so nastali brez pooblastila? Toda brez pooblastila so nastali (če sledimo do sedaj znani zgodbi) tudi prvi natisi. Ob tem mi je prišla na misel izjava znanega atestatorja Jakubeka, potem, ko je proučeval prvo (»original«) in drugo najdeno Britansko Gvajano: »Če ni originala, tudi o ponaredku ne moremo govoriti«. In zakaj bi bili potem ponaredek samo tiste izvedbe, ki so nastale nekoliko ka-

sneje v neki drugi tiskarni?

Da so v drugi tiskarni izdelane znamke ponaredek, bi lahko sledilo iz definicije ponaredka, kot ga je predstavil na 1. filatelističnem seminarju v Čakovcu, 1. oktobra 2011, izvedenec in atestator P. Zrinjščak: »Ponaredek v filateliji je po moderni definiciji javnega prava z namenom prevare izdelana poštna vrednotnica, predelava vrednotnice (predelava pretiska, gumiranja, zobčanja) in oznak uporabe (naknadno žigosanje)«. Če so bile prve znamke izdelane z namenom ustvariti dokaz, da so bile take znamke pripravljene, to še ni ponaredek, čeprav je nastalo nekaj, kar ni bilo odobreno. Zagotovo pa so ponaredek vsi ostali izdelki, ki so nastali izključno zaradi tržnega interesa, ne glede na to, kje so nastali. Problem je edino v tem, da so znamke, ki so jih natisnili drugje na drugačnem papirju očitno drugačne, tiste, ki so jih natisnili v tiskarni DELO »malo kasneje« pa se od prvo natisnjenih ne ločijo. Tolikšen del zgodbe mi je uspelo razvozlati do sedaj, več pa, kot je že zapisano, čez pet let.

1 Anton Kruthaker, *Zapiski pomembnejših dogodkov 1991-1995, Pošta na slovenskih tleh, 1997*

2 V pripravi je zbornik, ki bi naj podrobneje popisal dogodke na slovenski pošti ob osamosvajanju Slovenije. Del tega bo tudi »zgodba« o nastajanju prvih slovenskih znamk. Zbornik bi naj izšel leta 2016 ob 25-letnici samostojne slovenske pošte.

Tiskarski plošči; prva za natis črne barve, druga za natis zelene. Lepo so vidni štirje pari malih pol, prospekt in ovitek prvega dne (tretji tip z vsemi štirimi znamkami).

Poštni pečatniki

NOVA DOBA, 30. 3. 1920, št. 39

Poštni pečatniki. Na tozadevne novice po časopisju nam poroča poštno in brzojavno ravnateljstvo v Ljubljani, da je poskrbelo dosedaj, kolikor je le moglo, da so se pečatniki s samonemškim žigom zamenili za slovenske, vendar pa isto ni moglo odpraviti vsega zla naenkrat, ker primanjkuje tako materijala, kakor tudi tozadevne industrije: v Jugoslaviji popolnoma. Graviranje slovenskih besedil se vrši neprestano v Ljubljani pri tvrdki Černe in v Borovljah pri Užniku. Ker pa imata te dve tvrdki samo tri strokovnjake na razpolago, tudi to delo počasi napreduje. Sicer pa morata te tvrdki delati tudi za druge urade. Glede pečatnikov z avstrijskim orlom pa še poštno ravnateljstvo nima direktiv centralne oblasti. Dopisniki dotičnih notic naj toraj uvažujejo dobro voljo in ovire. Treba pač še potrpeti.

Henk Buitenkamp

Porazdelitev tipov v prodajnih polah portovnih znamk

V članku bom opisal značilne posebnosti tipov portovnih znamk za 5, 10, 20 in 50 vinarjev slovenske izdaje iz leta 1919 v prodajnih polah. Žal teh posebnosti nisem našel za prav vse znamke.

Razloga za to sta:

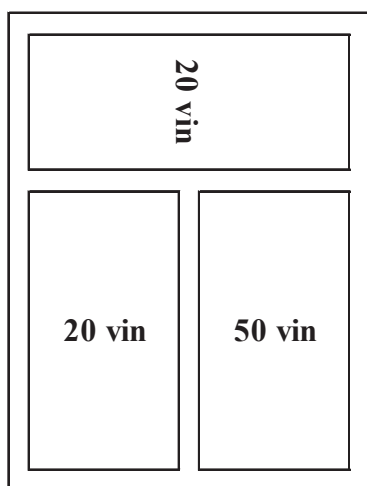
- za vse vrednote nimam dovolj filatelističnega materiala,
- nekatere pole so zelo slabo odtsnjene, kar posebno velja za zadnje tiske.

Seveda moramo ločiti ljubljansko naklada od dunajske.

1. Ljubljanska izdaja

V knjigi Staneta Čičerova Slovenija portovne znamke 1919 – 1921 sta rekonstruirani dve različni tiskarski poli (stran 43 in 139).

1.1. Prva tiskarska pola

Najprej si oglejmo znamke za 50 vinarjev. V prodajni poli z znamkami

za 50 vinarjev sem našel 10 različnih tipov, ki so podani na sliki številka 2. Njihova porazdelitev v prodajni poli je na sliki številka 3.

Značilne posebnosti posameznih tipov znamk za 50 vinarjev.

6	7	8	9	10
1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
6	7	8	9	10
1	2	3	4	5
6	7	8	9	10

Porazdelitev posameznih tipov v prodajni poli z 10 x 5 znamkami za 50 vinarjev.

Sedaj si pa oglejmo tipe v prodajnih polah za 20 vinarjev. Tudi tukaj je 10 različnih tipov. Njihove značilne posebnosti so prikazane na sliki številka 4, njihova porazdelitev v levi prodajni poli pa na sliki številka 5. Zgornje prodajne pole iz slike številka 1 nimam, zato porazdelitve tipov v njej ne morem podati.

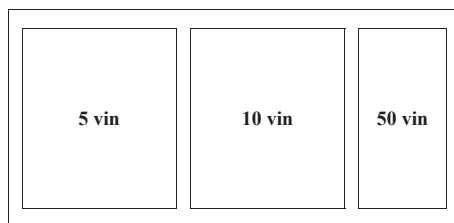
Značilne posebnosti posameznih tipov znamk za 20 vinarjev.

1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
6	7	8	9	10
1	2	3	4	5

Porazdelitev posameznih tipov v levi prodajni poli z 10 x 5 znamkami za 20 vinarjev.

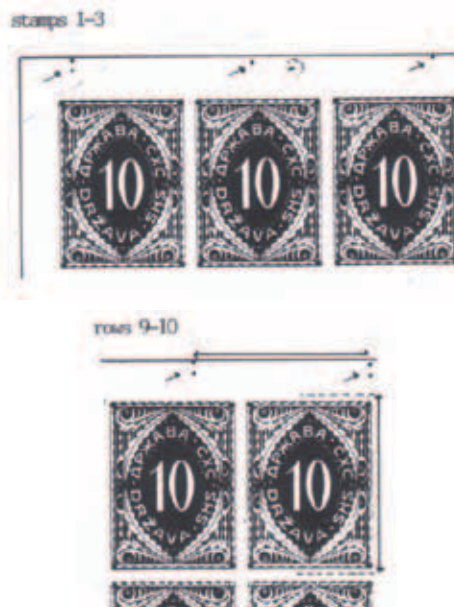
2.1. Druga tiskarska pola

Pri prvi ljubljanski nakladi je Čičerovu uspelo rekonstruirati tudi tiskarsko polo z znamkami za 5, 10 in 50 vinarjev (slika 6).

Rekonstrukcija druge tiskarske pole (Čičerov, stran 139).

Menim, da je ta tiskarska pola vsebovala še več prodajnih pol, ker obstajajo prodajne pole z znamkami za 5 in 10 vinarjev, ki so na zgornjem robu dodatno zobčane (slika 7). Vem pa, da obstajajo tako dodatno zobčane tudi znamke za 50 vinarjev.

Dodatno zobčanje znamk za 10 vinarjev na zgornjem robu.

Golob in golobica sedita na telegrafski žici. Ona joče, on jo tolaži: »Ne joči draga, nisem poročen. Ta prstan je iz združenja golob pismonoš.«

Poskusni odtis prve ljubljanske izdaje v črni barvi (glej Čičerov, slika 90 na strani 56).

2. Druga ljubljanska izdaja

Pri drugem tisku so se ohranile cele tiskarske pole. Zato položaj posameznih prodajnih pol v tiskarski poli povsem poznamo (slika 13).

Kako pa so porazdeljeni posamezni

5 vinarjev	10 vinarjev
20 vinarjev	50 vinarjev
5 vinarjev	10 vinarjev
20 vinarjev	50 vinarjev

Položaj posameznih prodajnih pol v tiskarski poli.

tipi v njih?

Tudi tukaj imamo pri vseh vrednotah 10 različnih tipov, ki so enaki kot pri prvi ljubljanski izdaji:

- pri znamkah za 5 vinarjev – glej sliko 9,
- pri znamkah za 10 vinarjev – glej sliko 10,
- pri znamkah za 20 vinarjev – glej sliko 4,
- pri znamkah za 50 vinarjev – glej sliko 2.

Porazdelitev posameznih tipov je podana na sliki številka 14.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

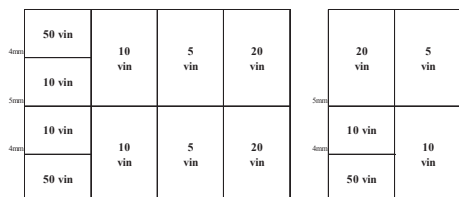
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Porazdelitev posameznih tipov v levem delu tiskarske pole. Porazdelitev v desnem delu je povsem enaka.

2. Dunajska izdaja

Znamke dunajske izdaje lahko v grobem razdelimo glede na barvo na svetlo rdeče in temno rdeče. Oblika tiskarskih pol nam ni povsem znana. Čičerov je

rekonstruiral dve tiskarski poli: manjšo in večjo (sliki 190 in 191 na strani 91). Poli shematsko podajam na slikah 15a in 15b.

Rekonstrukciji obeh tiskarskih pol (glej Čičerov). Znamke v zgornji polovici tiskarskih pol so obrnjene navzdol ('na glavo'). Večje pole so z 10 x 10 znamkami, manjše pa z 5 x 10 znamkami. Ob robu sem zapisal širino vodoravne steze med prodajnimi polami.

Po vsemu sodeč so bile znamke tiskane na dveh kamnih. Znamke iz velike tiskarske pole so svetleje rdeče, znamke iz manjše tiskarske pole pa temnejše rdeče. Razlikujejo se tudi po tipih. Teh je pri dunajskem tisku do 20 različnih: pri znamkah za 5, 10 in 20 vinarjev imamo po 20 različnih tipov, pri znamkah za 50 vinarjev pa 10 različnih tipov. Zaključimo lahko, da so bile znamke tiskane na dveh različnih kamnih, ki pa sta bila narejena iz iste osnove.

To se ujema s poskusnim tiskom, ki ga je Čičerov prikazal na strani 124 (slika 16).

Poskusni tisk s po dvema vrsticama znamk za 5 in 20 vinarjev in eno vrstico z znamkami za 50 vinarjev (Čičerov, slika 309 na strani 124).

Predpostavljam, da sta bili povsem zgoraj še dve vrstici z znamkami za 10 vinarjev.

2.1. Znamke z večje tiskarske pole

Težava je v tem, da so te pole slabo odtisnjene. Še posebno tiste iz zadnjih natisov. Zato je opazovanje posameznih značilnosti tipov oteženo. Možno je, da ponekod navajam kot tipično posebnost zgolj slučajno napako. Upam, da bodo naslednji raziskovalci popravili kakšno tako mojo napako.

Nekatere značilne posebnosti posameznih tipov znamk za 5 vinarjev (prodajne pole, ki jih imam mi žal ne omogočajo določitev vseh značilnih posebnosti).

Značilne posebnosti posameznih tipov znamk za 10 in 20 vinarjev so podane na slikah št. 18 in 19. Pri obeh vrednotah je po 20 različnih tipov.

Značilne posebnosti posameznih tipov znamk za 10 vinarjev (za tipe 6, 7, 12, 15, 17 in 18 žal nisem našel značilnih posebnosti).

Značilne posebnosti posameznih tipov znamk za 20 vinarjev (za tipe 11, 14 in 17 žal nisem našel značilnih posebnosti).

Imam le prodajne pole z 10 x 10 znamkami za 10 in 20 vinarjev, zato lahko podam porazdelitev tipov le v takšni prodajni poli (slika 20).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

Porazdelitev 20 tipov v prodajnih polah z 10 x 10 znamkami za 5, 10 in 20 vinarjev.

Menim, da je enaka porazdelitev tipov tudi v polah s 5 x 10 znamkami.

Značilne posebnosti posameznih tipov znamk za 50 vinarjev (za tipe 2, 5 in 9 žal nisem našel značilnih posebnosti).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Porazdelitev 50 tipov v prodajnih polah s 5 x 10 znamkami za 50 vinarjev.

2.2. Znamke z manjše tiskarske pole

Omejiti se moram na znamke za 5 in 10 vinarjev, ker za ostale nimam prodajnih pol. Značilne posebnosti so podane na slikah 23 in 24. Porazdelitev tipov je enaka kot pri veliki tiskarski poli – glej sliko 20.

Značilne posebnosti posameznih tipov znamk za 5 vinarjev (za tip 9 žal nisem našel značilnih posebnosti).

O avtorju: Dr. Henk Buitenkamp je univ. dipl. geograf, upokojeni profesor, nekdanji podpredsednik Nizozemske filatelistične zveze, član nizozemskih sodnikov, član Evropske in nizozemske filatelistične akademije, član Delovne skupine Jugoslavija in naslednice in Študijske skupine Jugoslavija v veliki Britaniji, kjer je ta članek tudi objavil. Dr. Buitenkamp je tvorno sodeloval pri mednarodnem simpoziju Verigarji 90 in je tudi član FD Ljubljana.

Članek je strokovno prevedel specializirani zbiralec in raziskovalec verigarjev gospod Bojan Kranjc, za kar se mu uredniški odbor zahvaljuje.

Značilne posebnosti posameznih tipov znamk za 10 vinarjev (za tipe 10, 11, 20 žal nisem našel značilnih posebnosti).

Filatelistični salon Alpe Jadran filatelija

Avstrijski kolegi so v nakupovalnem centru v Seiersbergu postavili manjšo razstavo II. ranga, na katero so povabili tudi so-sede. Od slovenskih razstavljalcev sta sodelovala Igor Pirc z eksponatom razglednic Jezersko in Bojan Bračič z eksponatom iz poštna zgodovine Maribor 1820-1945. Prvi je prejel pozlačeno drugi pa zlato medaljo. Razstavo si je ogledalo večje število naključnih obiskovalcev, kar je za propagiranje filatelije zelo pomembno.

Razstavišče je bilo majhno, vendar je bilo postavljenih 100 vitrin. Heimo Tschernatsch predstavlja osebno znamko, ki so jo izdali organizatorji, levo Johann Brunner (foto: I. Pirc)

Odmevi na nagradno vprašanje iz NF 1/2011

VU JA Jugoslovanske cone STO

Koper je bil osvobojen 1. 5. 1945, Trst isti dan. Odsek za zveze je v Trstu začel delati takoj po osvoboditvi. 12. junija 1945 se je JA (Jugoslovanska armada) skoraj v celoti morala umakniti za t.i. Morganovo linijo, v cono B Julijske krajine. VU (Vojna uprava) se je premestila na Reko. Pošta Koper je bila tako v obdobju od 12. 6. 1945 do 15. 9. 1947 pod Direkcijo pošte Reka. Z ustanovitvijo STO (Svobodnega tržaškega ozemlja) Koper pride v cono B,

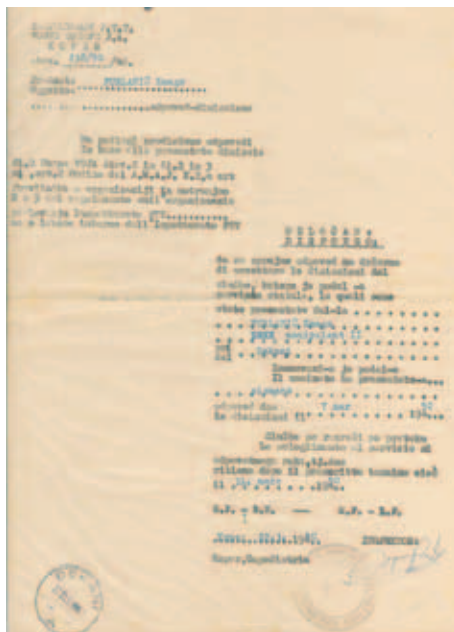

*Dekret o napredovanju poštnega uslužbenca iz Kort nad Izolo (pozneje Dvori nad Izolo) je izdala Direkcija pošt na Reki. Dopis je opremljen z zelo redkim žigom pomožne pošte KORTE * CORTE D'ISOLA.*

neposredno pod Vojaško upravo JA. Pošta Koper tako pristane neposredno pod komando VU in komandata VU. Vsi sklepi, ki jih sprejema direktor pošte, so »po pooblastilu« komandanta. Za tega pa vemo, da je bil neposredno odgovoren Beogradu. Konec leta 1954 je bila

kot enota podjetja Pošta telegraf telefon (PTT) Ljubljana ustanovljena Okrajna pošta v Kopru.

Vse odredbe, rešenja, tolmačenja in navodila so bila objavljena v Uradnem listu VU JLA Jugoslovanske cone STO / tako se je dokument uradno imenoval / in vse je bilo podpisano ali s strani komandanta VU ali s strani pooblaščenih osebe. Omenjeni uradni listi so izdani v zvezkih za leta 1952, 53 in 54, v srbohrvaškem, slovenskem in italijanskem jeziku. Oglejmo si jih lahko v prostem dostopu na Inštitutu za narodnostna vprašanja, Erjavčeva 26, Ljubljana dnevno med 10.00 in 12.00, ter v Centralni pravosodni knjižnici na Tavčarjevi 9, od 8.00 do 14.00.

Odločba Inšpektorata PTT Vojna Uprava JA. o prenehanju dela poštnega uslužbenca v Dekanih, ki so sodili pod pošto Koper, je izdala neposredno VU in ne Direkcija pošt Ljubljane ali Zagreba.

Med branjem omenjenih UL sem našel med drugim le Odločbe Upravnika PTT službe. Tako n. pr. v odločbi št. 763/I beremo: »Po pooblastilu komandanta VU JLA za STO št. 284/52-IT z 4. decembra 1952 izdajam sledečo odločbo« ... »o izdaji priložnostne znamke za 38. Kongres esperantistov v Zagrebu«. Podpisan je upravnik PTT službe Gregor Hribar (UL str. 121 letnik 9/53). Upravnik PTT nikakor ni ničesar odločal sam, še manj pa naj bi se pri tem držal navodil iz Direkcije pošt v Ljubljani. Torej ni najmanjših možnosti, da bi komandant (ali upravnik PTT) upošteval navodila Direkcije PTT iz Ljubljane (za Koprski okraj) ali Direkcije pošt iz Zagreba (za Bujski okraj). Trditev, da so v STO veljale okrožnice Direkcije v Ljubljani nima nikakršnega pomena. Okrožnice so v STO veljale šele po uradni priključitvi k Jugoslaviji, torej oktobra 1954. Obvestilo o tem – kot sem že omenil – lahko preberemo v UL SFRJ iz leta 1954.

Pismo z znamko za 2 din (namesto 3 din, ki je bila tarifa za pismo v notranjem prometu), je označeno s T, kar pomeni, da je zaračunana dvojna manjkajoča poština, torej 2 din (z navadno znamko) in še – ker je bil teden Rdečega križa od 3. 7. do 8. 7. 1950 – še dvojno porto pristojbino RK.

Zanimivo je pisanje v UL. Običajno v odločbi upravnika PTT ni bilo podatka o nakladi. Torej se je politika naklad in

vsebin na znamkah odločala izključno v Beogradu. Našel pa sem podatek, da za živali 1954 - to je ZADNJA objava o znamkah v UL, junija 1954 - piše v slovenskem tekstu, da bo naklada 40.000 serij, v srbohrvaški in italijanski inačici pa NIČ.

Teden RK je bil od 26.10. do 1.11.1952 zato je zaračunana manjkajoča znamka z dvojno porto znamko RK.

To pomeni:

- da so prevodi med seboj lahko bili različni in
- da so uslužbenci brali v jeziku, ki so ga poznali in obvladali, torej je lahko prišlo do različnih interpretacij.

Treba je vedeti, da je bilo v Kopru od 1948 do 1954 mešano prebivalstvo z največ Italijani, manj Slovenci in še manj Hrvati.

Okrožnice bi se morda našle v Arhivu Slovenije, Zvezdarska 1. Ko sem povprašal o tem, sem dobil sledeč odgovor: »Glede okrožnic, po katerih nas sprašujete, sem se pogovorila s sodelavko, ki ji je to gradivo bolj znano. Povedala mi je, da teh okrožnic pri nas nimamo. Gradivo VUJA se namreč nahaja v Beogradu, v Vojnoistorijskom arhivu in verjetno so v njem tudi omenjene okrožnice«. Torej je Arhiv VU v celoti v Beogradu.

Kaj pa Pokrajinski arhiv Koper? Kar najdemo v arhivu (Fond SI PAK KP 373) iz »našega območja« so: osebne mape zaposlenih (po abecednem redu od

A-Ž) 1947-1954.

Sam imam nekaj dokumentov iz ti-stega časa. Zanimivi so tudi za poštno zgodovino, saj imajo vsi ročne žige pošt. Na Sliki 1 je dekret "Direkcija pošta Rijeka" za pošto Korte, leta 1947, v hrvaškem jeziku. Spodaj v štampiljki beremo "Direkcija pošta Rijeka, Personalni ostsjek" in grb FLRJ.

Na Sliki 2 je dokument iz leta 1948, "odpoved". V glavi dopisa beremo: Inšpektorat PTT VU JA Koper. In tudi v štampiljki preberemo VOJNA UPRAVA JUGOSLAV. ARM. JUGOSLAV. CONA SLOB. TERIT. TRSTA inšpektorat P.T.T. /grb FLRJ/. Dopis je pisan v slovenskem in italijanskem jeziku.

Znamki RK sta bili v obvezni uporabi od 7. do 14. 10. 1951. Žal jih nimam na pismu, pač pa »sneti« s pisma. Uporabljen je okrogli žig z večjimi črkami tipa »d«.

Sedaj pa k »nagradnemu« vprašanju iz NF št. 1/2011. Priznati moram, da je kopija zelo slaba in detajli (pretisk na znamki, žigi) niso dobro vidni in jih zato ne morem komentirati. Lahko pa pokažem /ker pač okrožnic nimamo/ z dvema primeroma,

- da je dvojno zaračunana porto znamka za Rdeči križ v STO nekaj povsem običajnega. Primerka sta iz leta 1950 in 1952. Sklepamo lahko, da tudi za leto 1953 ni veljalo nič drugače.

- da žigosani »zastavici« kažeta, da

je žig na videz drugačen od pokazane-ga v NF 1/2011.

Upam, da smo razjasnili dilemo. Vsakdo, ki bo našel primer pisma ali dopisnice z dvema porto znamkama, bo velik srečnež, saj so ZELO iskana in redka. Nikakor jih na vrzite stran, ker ni nič narobe z njimi.

Veselko Guštin

Veseli me, da je nekoliko drugačno nagradno vprašanje v NF 1/2011 zbudilo strokovno razpravo, v kateri smo se mnogi nekaj naučili (jaz zagotovo) in mogoče še koga spodbudili k raziskovanju naše poštno zgodovine. Poleg tega je spodbudila nekatere k bolj zavzetemu iskanju in raziskovanju poštnih dokumentov in objavi ugotovitev njihovih raziskav.

Kolega Guštin je temeljito obdelal tematiko in je nedvomno poznavalec področja s katerim se že dalj časa ukvarja, vendar imam ob njegovem komentarju nekaj pripomb.

Da Direkcija PTT ni bila pristojna za dogajanja v STT VUJA, sem napisal (str 57, desni stolpec, 14. vrsta) in ob tem dodal, da pa je z okrožnicami obveščala pošte v matični domovini o vsem poštnem dogajanju na območju STT VUJA. Temu sledi navedek: » .. težko je verjeti, da bi sistem plačevanja porto pristojbine za doplačilnice bil drugačen, pa Direkcija PTT o tem ne bi obvestila svojih pošt«. Nihče torej ni trdil, da so okrožnice Direkcije PTT Ljubljana veljale v STO.

Dejstvo je, da je pošiljek z dvojnimi portom za doplačilnice očitno več, čeprav so še zmeraj redke (prikazana dopisnica, ki je služila za nagradno vprašanje, je bila najprej ocenjena celo za unikat), vendar še vedno nimamo odgovora na vprašanje, zakaj tako.

Iz komentarja g. Guština lahko razberemo namig (eksplicitno to ni zapisano), da je bilo dvojno portiranje doplačilnic »zapovedano«, vendar dokument o tem pač še ni odkrit. Moj upravičen dvom o taki zapovedi še vedno obstaja. Navajam besedilo odredbe št. 3 od 19. maja 1948, objavljene v Službenem listu VUJA 1948:

Ob tednu Rdečega križa od 23. maja 1948 v jugoslovanski coni STT, bo Inšpektorat PTT z odobritvijo Vojne Uprave JA izdal poštno znamko. Znamke Rdečega križa Jugoslavije bo pretiskalo Ministrstvo pošt FNRJ v Beogradu z napisom V.U.J.A in vrednostjo L 2.- (originalna znamka ima nazivno vrednost 0,50 din, op. B. B.). Izdajo bosta sestavljali dve znamki in to: za frankiranje v rjavi barvi in za portiranje v zeleni barvi, obe z isto sliko, ki predstavlja požgano hišo. Znamke bodo v prometu v tednu Rdečega križa do 30. maja 1984. Dohodek od prodanih znamk gre v korist Rdečega križa.

Koper, 19. maja 1948

Inšpektor PTT,
Rupnik Andrija

Podobna odredba je bila objavljena tudi leta 1953.

Ob tem zapisu se mi pojavljata dve vprašanji:

- Če bi bila za portiranje odrejena dvojna tarifa, zakaj to v tej odredbi ne piše?
- Če bi bila za portiranje predvidena dvojna tarifa, zakaj niso tega enostavno rešili pri pretisku? Še eden kliše je bistveno enostavnejša in cenejša rešitev kot lepljenje dveh znamk.

V raziskavo tega dvojnega portiranja je bil povabljen tudi Damir Novaković, nesporni dober poznavalec poštno

zgodovine območja STO. Opozoril je na zapis Janka Filija v Novi filateliji 7/1950, ki pravi: »Pri pobiranju takse za pošiljke, ki niso bile opremljene poleg redne frankature tudi s frankovno znamko Rdečega križa, so pošte pobirale dvojno takso, to je po 1 dinar namesto 50 par. V takih primerih sta bili nalepljeni po dve portovni znamki Rdečega križa. Zelo pogosto so bile nalepljene frankovne znamke namesto portovnih, naletimo pa tudi na primerke, ko je pošta nalepila eno frankovno in eno portovno znamko Rdečega križa.«

Zadnji zapisani stavek mi zbuja določen sum, čeprav o g. Filiju nimam pravice soditi, saj ga nisem poznal, še manj pa sem poznavalec časa in območja o katerem vodimo razpravo. Precej dobro pa poznam principe dela poštnih delavcev in filateliste, ki radi naredijo kak zanimiv filatelistični izdelek, čeprav ni povsem v skladu s poštnimi pravili. Nekateri poštni delavci so tolerantni in zavoljo miru omogočijo filatelistem tudi pošiljke, ki so v nasprotju s pravili; na primer razglednica, poslana kot vrednostna pošiljka. Osnovni princip delavcev na pošti je enostavnost. Zakaj dve različni znamki, saj je enostavnije nalepiti dve enaki ali še bolje samo eno v višji vrednosti; podobno je z žigi. Ta princip poudarjajo tudi poštni predpisi in odredbe. Zbiralci želijo seveda ravno obratno, celotno serijo ali »komplet« znamk na pošiljki itd. Ker sem od zbiralca iz primorskega konca ob priliki slišal, da je tudi g. Fili pripravil kak filatelistični izdelek (res je, da govorica ni dokaz, toda kjer je dim, bi naj bil tudi ogenj), poleg tega je bil znani filatelista iz tistega časa tudi Nazario Pobega (naslovnik na dopisnici na sliki 4 – skoraj enako dopisnico ima tudi D. Novaković in o njej pravi, da je očitno filatelistični izdelek, o katerem dvomi, da je sploh

bil v poštnem prometu), nekoliko dvomim o zapisu: »pošta je nalepila«. Bilo je nalepljeno, to je danes povsem dobro vidno, kdo in predvsem zakaj je nalepil, je pa že vprašanje.

Ob tem je zanimivo še to, da vsi znani primeri dvojnega portiranja izvirajo iz Koprške pošte – iz drugih poštnih STO baje še niso najdeni.

Prava rešitev teh razprav bi bilo odkritje okrožnic poštne Direkcije Koper, vendar že omenjeni strokovnjak za to območje misli, da ne obstajajo - ni druge, treba bo v Beograd, v Vojnoistorijski arhiv. Do takrat pa delim njegovo mnenje, ki pravi: »Zakaj je bilo tako, se ne da več ugotoviti. Lahko da je šlo za začetni nesporazum povzročen z inercijo in nemarnostjo, ali vsaj nepazljivostjo - Italija takih doplačilnih znamk

ni poznala, poštni delavec pa ni preštudiriral vseh poštnih pravil; avtomatsko je z manjkajočo doplačilnico ravnal enako kot z manjkajočo poštnino). Ne gre torej za nekaj, kar bi bilo predmet okrožnice ali odredbe. Začetna napaka se je uveljavila za nekaj časa, dokler ni nekemu »proradio kliker« in je prebral obstoječa jugoslovanska poštna pravila. V letu 1953 taki primeri dvojnega portiranja niso več znani«.

Na vsak način bom poskusili najti še kak poštni dokument, ki bi ene ali druge domneve in utemeljitve pojasnil in razjasnil. Do takrat pa seveda ne bo nihče pošiljk iz obravnavanega časa in območja metal stran; še več, če jih kdo ima, bo odslej nanje še posebej pozoren.

Bojan Bračič

MARIBOFILA 2012

Maribor leži na obeh bregovih reke Drave preko katere je zgrajenih šest mostov; most je tako tipična mariborska veduta. Most pa je tudi simbol povezovanja, povezovanja filatelistov v delovnih skupnostih Alpe Jadran filatelija in Balkanfila. Maribofila 2012 bo tokrat povezala filateliste obeh delovnih skupnosti med seboj, povezala pa bo še nekaj drugih evropskih filatelistov, saj bodo kot gostje sodelovali filatelisti iz Cipra in portugalske. Zato je most glavni motiv znamke v bloku, ki bo izšla 25. maja 2012 ob Maribofili 2012. Predstavljen je končni osnutek pri katerem pa lahko pride še do manjše spremembe.

Bojan Bračič Brez besed

Naslov je morebiti nenavaden, toda ko se mi je to zgodilo, sem ostal brez besed. Seveda se zdaj pojavi vprašanje, kaj se je takega zgodilo, da bi to lahko zanimalo tudi filateliste. Zgodba je naslednja.

Na poštnem okencu sem oddal pismo za tujino. Da bi ga ne nosili predolgo, sem se odločil, naj potuje prednostno. Kot dolgoletni zbiralec sem pismo opremil z znamkami že doma, vendar ga nisem vrgel v nabiralnik, ampak sem ga oddal pri okencu. Želel sem preveriti maso pošiljke, da bi ta slučajno ne presejala 20 g, in še ročni žig bo na znak; če bi pismo vrgel v nabiralnik, bi bile prek znamke gotovo samo vijuge. Nalepljene znamke so bile v višini prve masne stopnje, po mojih izračunih celo nekoliko več, saj sem nalepil znamke v skupni vrednosti 90 centov. Ko me je prijazna delavka opomnila, da manjkata dva centa, sem bil malo šokiran in seveda takoj pripravljen na ugovor. Če bi pismo presegalo maso 20 g, bi bila razlika do pravilne poštnine večja kot 2 centa, poleg tega mi je delavka povedala, da pismo ne presega mase prve stopnje.

Poštnina za standardno pismo za tujino je 40 centov, z dodatkom za prednostno pošiljko v višini 44 centov je skupaj 84 centov, kar je manj kot 90 centov, kolikor so bile vredne prilepljene znamke. »Ne da manjka, še višek je«, sem dokazoval z zapisanim računom. Delavka me je malo nesrečno gledala in mi pokazala cenik z že izračunanimi cenami, na katerem sem jaz lahko potrdil moje trditve o osnovni ceni in dodatku za prednostno pošiljko, ona pa mi je zmagoslavno pokazala že

narejen izračun za standardno pismo s storitvijo prednostno, ki je bil resnično 92 centov. Zakaj tako oziroma kdo se je zmotil, mi ni znala razložiti. Plačal sem dva centa in se seveda odločil, da raziščem to napako, saj so poštna tarife vendar moje področje.

Zdaj sem bil malo bolj pozoren na cenik, objavljen na spletni strani posta. V njem sta pri cenah dve koloni. V prvi so cene z DDV, v drugi pa cene brez DDV. Če dobro pogledate, boste ugotovili, da so cene z DDV samo pri nekaterih postavkah, pri tistih, kjer gre za poštnino za pošiljko brez dodane storitve. Malo razgovora s kolegi na Pošti mi je povsem razjasnilo stanje; za »napako« je kriva požrešna država, kdo pa drugi.

Cena za navadno pošiljko ne vsebuje DDV-ja, saj spada taka pošiljka med univerzalne poštna storitve, za katere je državna agencija APEK sklenila, da ne bodo obdavčene. Prenos navadne (standardne) pošiljke do naslovnika v tujini stane torej 40 centov. Če pa želimo, da dobi naslovnik to pošiljko malo prej in se odločimo, da jo bomo poslali prednostno, svoj lonček takoj pristavi država, saj zdaj to ni več univerzalna storitev in je nanjo treba plačati davek. Tako se pošiljka za tujino podraži za 8 centov, ki jih »pokasira« davkarija. Zdaj se seveda račun izide:

poštnina za standardno pismo 0,40 EUR
DDV (20 %) 0,08 EUR
dodatek za prednostni prenos 0,44 EUR
SKUPAJ 0,92 EUR

Toliko, da boste vedeli, da vseh čudnih izračunov na pošti niso zakrivili poštni delavci (omenjena delavka je čez dva dneva tudi sama imela razlago »ču-

dnega« rezultata seštevanja). Priznam, da mi je vse skupaj šlo malo težje »v čepico«, saj takega načina obračunavanja poštnin do sedaj še nisem srečal, čeprav se s proučevanjem poštnin ukvarjam že precej časa. Očitno se je naša država odločila še za ekstra profit; kot edina lastnica Pošte Slovenije že tako pobere večino ustvarjenega dobička.

90 Let avstrijske filatelistične zveze

Avstrijska filatelistična zveza je prve dni septembra letos slavila 90-letnico svojega delovanja. V dvorani Poštne akademije na Dunaju so priredili prijetno svečanost, na katero so povabili

tudi vse predstavnike filatelističnih zvez sosednjih držav oziroma nekdanje skupne države. S prisrčnim programom so nastopili tudi otroci iz filatelističnega krožka bližnje osnovne šole.

Predsednik FZS Igor Pirc predaja predsedniku Avstrijske filatelistične zveze (VÖPh) mag. Antonu Tettineku spominsko darilo - figuro narodne noše Goriške (Foto: Lumir Brendl)

Mladi pripovedovalci zgodb

Iz krožka na OŠ v Žalcu, ki ga vodi prizadevni mentor Toni Četina, so me spet presenetili. Dva mlada člana krožka sta pripravila zanimivi zgodbici iz znamk in drugega filatelističnega gradiva na enem samem listu. S tem sta po-

kazala, da sta bodoča ustvarjalca in za svoje ustvarjanje sta si kot medij izbrala filatelijo. Obema iskreno čestitamo, iskrene čestitke pa seveda tudi mentorju, ki je znal mladim pričarati ustvarjalno plat kralja med konjički.

Mladi krožkarji pri svojem delu; izpolnjujejo naloge v Delovnem zvezku za filatelijo (foto: T. Četina)

NAVODILO ZA IZPOLNJEVANJE ZAHTEVE ZA NAMENITEV DELA DOHODNINE ZA DONACIJE

V skladu s 142. členom Zakona o dohodnini – ZDoh-2 (Uradni list RS, št. 117/06, 10/08, 78/08) lahko davčni zavezanec rezident zahteva, da se do 0,5% dohodnine, odmerjene po tem zakonu od dohodkov, ki se všttevajo v letno davčno osnovo, nameni za financiranje splošno-koristnih namenov in za financiranje političnih strank in reprezentativnih sindikatov.

Davčni zavezanec lahko da zahtevo za namenitev kadar koli prek sistema eDavki na spletni stani <http://edavki.durs.si>, pisno ali ustno na zapisnik pri davčnem organu.

Da bi vam olajšali oddajo pisnega zahtevka, je spodaj že pripravljen obrazec. V njem je potrebno izpolniti vse manjkajoče podatke davčnega zavezanca in Zahtevo podpisati. Obrazec lahko prekopicirate, da boste ohranili revijo celo, lahko pa ga najdete tudi na spletni strani Filatelistične zveze Slovenije <http://www.fzs.si> in si ga od tam natisnete.

Vaša zahteva za namenitev dela dohodnine za donacije velja do preklica, zato vam je ne bo potrebno vsako leto ponavljati.

PODATKI O DAVČNEM ZAVEZANCU:

_____ (ime in priimek davčnega zavezanca)

_____ (podatki o bivališču: naselje, ulica, hišna številka)

_____ (poštna številka, ime pošte)

Davčna številka

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

_____ (pristojni davčni urad, izpostava)

ZAHTEVA za namenitev dela dohodnine za donacije

Ime oziroma naziv upravičenca	Davčna številka upravičenca								Odstotek (%)
FILATELISTIČNA ZVEZA SLOVENIJE	2	5	1	2	8	8	6	8	0,5

V/Na _____, dne _____

_____ (podpis zavezanca/ke)

Matjaž Metaj

20 let samostojne Slovenije

Vsi vemo kateri so državni simboli. Obstaja pa še nekaj manj opaznih simbolov samostojnosti države. Med njimi je tudi samostojna poštna uprava in lastne znamke. Med osamosvajanjem Slovenije je prva, samo naša znamka izšla na dan osamosvojitve 26. junija.

Priprave na izid so bile zahtevne. Znamke so natisnili ilegalno v nedeljo, v tiskarni DELO. Ker v Sloveniji ni bilo stroja za perforacijo, je bila ideja da se izdajo znamke brez perforacije. Tako so na primer storili v Litvi. Končna odločitev pa je bil ilegalen izvoz v Avstrijo in ponoven uvoz tam perforiranih znamk nazaj v Slovenijo. Ker Slovenija ni bila članica Svetovne poštne zveze, znamka ni bila priznana. Tudi mednarodni opazovalci premirja so prepovedali uporabo znamke. Po zaključku moratoriju na osamosvajanje pa je znamka ponovno prišla v promet 8. oktobra 1991.

Temelje osamosvojitve so že prej polagali mnogi predhodniki (Primož Trubar in protestantje, Rudolf Maister in njegovi borci za severno mejo, slovenski partizani in drugi). Vsem njim je bila posvečena filatelistična razstava 20 let samostojne Slovenije. Organizatorji so bili: FD Lovro Košir Škofja Loka, Filatelistična zveza Slovenije, Občina Škofja Loka in Pošta Slovenije. Predstavljene so bile praktično vse najboljše zbirke na to temo in sicer:

- Dr. Janez Cerkvenik; Verigarji 1919 -1921, prve slovenske znamke.
- Igor Pirc; Correspondenz-Karte – Listnica 1871 – 1875.
- Igor Pirc; Dopisnice verigarji 1919-1921.
- Igor Pirc; Poštne celine na ozemlju današnje Slovenije 1861- 1934.
- Mag. Bojan Bračič; Parlament.
- Mag. Bojan Bračič; Zeleni poštni rog.
- Dr. Veselko Guštin; Na Primorskem ni bilo verigarjev. Metamorfoza poštnih žigov na materialih tistega časa.
- Janez W. Stopar; Od jugoslovanske republike do samostojne države.
- Janko Štampfl; Serija rednih znamk Republike Slovenije »Evropa v malem«.
- Filatelistični krožek OŠ Škofja Loka – Mesto; Slovenija, dežela turizma.
- FD Maribor; Zbirka znamk Republike Slovenije.

Na otvoritvi razstave 12. septembra se je zbralo preko 80 obiskovalcev. Prisotni so bili tudi predstavniki pobratenega mesta Freising, zato je bil govor župana Miha Ješeta delno tudi v nemščini. Poudaril pa je predvsem pomen znank, od verigarjev do Parlamenta za slovensko državo. Predsednik FZS Igor Pirc je poudaril pomen prve znamke ob osamosvojitvi Slovenije in se zahvalil tistim poštnim delavcem, ki

so sodelovali pri tem projektu. Poudaril je tudi uspešnost domačega filatelističnega društva.

Ob tej priložnosti je izšla dotiskana dopisnica z grafično podobo, ki jo je narisala akademska slikarka Maja Šubic iz Škofja Loke, in priložnostni poštni žig. Žal organizatorji niso dobili dovoljenja vlade Slovenije za uporabo državnega grba v žigu. Zato se žig nekoliko razlikuje od dotiska.

Zoran Pavičević
pavicevicz@gmail.com

Zanima ga vso filatelistično gradivo povezano s filatelističnimi razstavami, nežigosane znamke z različnimi temami iz Hong Konga, Kitajske, Singapurja, Severne Koreje, Japonske in Čehoslovaške.

V zamenjavo ponuja starejše in nove nežigosane znamke iz Srbije, srbske ovitke prvega dne, starejše znamke iz Kanade, ZDA, Japonske, Irske, Jerseyja, Guernseya, Farorskih otokov, Ålanda, Švedske, Cipra, Azorov, Madeire, zveščke iz različnih držav in maksimum karte iz Liechtensteina in Avstrije. Obvlada angleščino.

Matjaž Metaj

Maasmechelen 2011

Združenje evropskih filatelističnih društev EUROPHILA združuje evropske filatelistične klube in društva širom Evrope. Enkrat letno priredijo filatelistično razstavo svojih članov. Za veliko nagrado štejeta rezultate dveh najboljših eksponatov med člani, za mladinsko lovoriko pa dva najboljša eksponata med mladinci.

Letošnja razstava, že 31. po vrsti, je bila 4. in 5. junija v Belgijskem mestu Maasmechelen, v organizaciji domačega kluba Orval. Razstava je bila v Kulturnem centru Maasmechelen. Domače društvo je ob tej priložnosti izdalo osebno znamko. V Belgiji je osebna znamka izdana tako, da naročnik oblikuje privesek k redni znamki. FD Lovro Košir je član združenja EUROPHILA od leta 1999 in je od takrat tudi vsako leto nastopilo na letnih razstavah. Letos so Škofjeločani nastopili z dvema eksponatoma v konkurenci: Matjaž Metaj z eksponatom OLIMPIJSKI SIMBOLI na 48 listih in Zdenko Tomc z eksponatom MEDNARODNO LETO INVALIDOV na 48 listih. Ker eksponati v enem oknu ne štejejo za tekmovanje, so nastopili izven konkurence: Miha Fock (Nemški simboli, Netherlands 1943), Vesna Vrabčič (Egipt 1867-1905), Vinko Novak (Bicikel v ravnovesju enega okna) in

Boris Klemenčič (V čem se razlikujejo). V mladinski konkurenci so Škofjeločani tradicionalno uspešni, saj so pred leti dosegli celo drugo mesto (Vaasa, Finska 2006), zato so tudi letos nastopili z velikimi pričakovanji. Nastopili so s štirimi eksponati.

Pred kulturnim centrom.

V Maasmechelen, ki je tudi pobraten s Škofja Loko, se je na razstavo odpravila skupina sedmih članov. Prevoz so organizirali v lastni režiji ob pomoči občine Škofja Loka. Poleg pomoči pri postavljanju in podiranju razstave je bilo dovolj časa za ogled mesta in okolice, saj je mesto Maasmechelen zelo zanimivo. Ko so tam odkrili premog, niso hoteli čakati, da dobijo svoje kadre, ampak so povabili rudarje iz vse Evrope. Zato danes najdemo v okolici kar 27 narodnosti. Veliko je bilo Poljakov iz Šlezije, Italijanov, Slovencev iz Zasavja, danes pa so najbolj opazni Turki. Me-

Osebna znamka, ki jo je pripravil domači klub.

sto je zgrajeno v stilu angleških rudarskih naselij. Rudarji so imeli dobre dohodka in zagotovljene manjše hišice.

Zadnji dan je bil sestanek predstavnikov klubov. Poleg rednih aktivnosti so se dogovorili, da je potrebno za nove klube, kandidate za članstvo, pripraviti pristopni obrazec in izjavo o dolžnostih in pravicah. Tajnik združenja je povedal, da bo čim več komuniciral z društvi preko elektronske pošte, ki je hitra in učinkovita. Velik del debate je bil namenjen eno-oken-

Člani domačega društva z gosti iz Škofje Loke.

skim eksponatom. Ekspонат v enem oknu naj bi bil namenjen predvsem za začetnike, ki še nimajo dovolj materiala, pa jih je treba spodbuditi za razstavljanje. V članski konkurenci je dopusten ekspонат eno okno le na teme, za katere ni dovolj materiala. Na primer: na temo tenis je materiala dovolj, lahko pa nekdo obdela v enem oknu temo teniška žogica. Odločeno je bilo, da bodo naslednje leto ekspونات v enem oknu tudi šteli za ekipno uvrstitev. Do sedaj so nastopali izven konkurence.

Palmares je potekal v prijetnem Belgijske lokalno ob dobri belgijski hrani in pivu. Škofjeločani so dosegli naslednje rezultate:

a) Člani

- Mihael I. Fock, Germanski simboli, Netherlands 1943 (73 točk),
- Vesna A. Vrabič, Egypt 1867-1906 (72 točk),
- Vinko Novak, Bicikel v ravnovesju enega okna (60 točk),
- Matjaž Metaj, Olimpijski simboli (60 točk),
- Boris Klemenčič, V čem se razlikujejo (50 točk),
- Zdenko Tomc, Mednarodno leto invalidov (51 točk).

b) Mladinci

- Domen Stanonik, Nogomet (55 točk),
- Nuša Cerar, konji (62 točk),
- Darja Čadež, Živali Arktike in Antarktike (52 točk),
- Nejc Pečar, Ptice (60 točk).

Ekipno so bili mladinci tretji in člani osmi.

Na srečanju je bilo tudi dogovorjeno, da bo organizator srečanja v letu 2012 FD Lovro Košir. Zato že danes vabimo vse ljubitelje filatelije na ogled razstave. Predvideno je, da bo razstava prve dni septembra 2012. Več kasneje.

PetoOkno Kranj 2011

V Kranju je v prostorih in ob sodelovanju Gorenjskega muzeja oktobra v izvedbi FZS potekala že peta dvoletna enovitrska filatelistična razstava z mednarodno udeležbo – PetoOkno Kranj 2011. Letos je imela razstava značaj razstave Alpe Jadran Filatelija. Udeležili so se je razstavljalci iz osmih od desetih povabljenih držav – Avstrije, BIH Republike Srbske, Hrvaške, Italije, Madžarske, Nemčije, Srbije in seveda kot najštevilčnejši iz Slovenije, skupaj 51 eksponatov.

Obiskovalci na razstavi (foto: I. Pirč)

Največ zbirk je bilo v razredu poštne zgodovine (22), tematike (15), tradicionalne filatelije (10) in štirje mladinski. Poštna zgodovina je bila tudi sicer najbolj privlačna vez med udeleženi državami, saj so bile v preteklosti v več skupnih povezavah, hotenih ali neželenih. Tudi zmagoviti eksponat Celovčana dr. Hadmarja Fresacherja je poštno-zgodovinski – Predfilatelija na Koroškem 1818 – 1850. Zanj je prejel Veliko nagrado PetegaOkna in sicer kipec slovenske narodne noše iz Labotske doline.

Slovenski razstavljalci so v hudi konkurenci zelo kakovostnih predvsem nemških in italijanskih zbirk prejeli dve zlati medalji, sedem pozlačenih, šest srebrnih in dve bronasti. Palmares je

Glavni komisar razstave Miha I. Fock izroča nagrado Alessandru Pianiju.

objavljen na www.fzs.si; skupaj pa je bilo podeljeno 11 zlatih, 15 pozlačenih, 10 srebrnih, 10 bronastih medalj in 5 diplom za sodelovanje. Čestitka vsem prejemnikom odličij za njihove, praviloma nove, eksponate.

Kozmos v filateliji, umetnosti in tehniki

V Ruskem centru znanosti in kulture v stari Ljubljani je bila 10. novembra, ob 50-letnici poleta Jurija Gagarina, odprta netekmovalna razstava s tematiko osvajanja vesolja s človeškimi posadkami. Z ozirom, da razstavnih zbirk astrofilatelije pri nas nimamo, smo povabili ugledna tuje razstavljalce, da predstavijo svoje zbirke, ki so že prejele zlata ali pozlačena odličja. Iz Avstrije je bil to Miri Matejka z eksponatoma Vladimir Remek in Projekt Austromir predstavljena pa je bila tudi zelo povedna zbirka 50 let človeka v vesolju avstrijskega astrofilskega društva. Iz Rusije je sodeloval Valerij Ključko z eksponatoma Poklic astronaut in Kozmonavti - avtorji poštne znamke ter podjetje Marka z demonstracijsko zbirko znamk na temo vesolja. Mladinski eksponat Zgodovina osvajanja vesolja sta razstavila Nicolò in Pier Giuseppe Avanzata iz Italije.

Razstavo so dopolnjevali modeli

Modeli raket v vitrini, v ozadju kopije slik astronautov (foto: Ruski center znanosti in kulture).

Predsednik FZS Igor Pirc predstavlja filatelistični del razstave (foto: Ruski center znanosti in kulture).

Astronomsko raketarskega društva Vladimir Komarov iz Ljubljane in kopije umetniških slik astronautov Leonova in Dragučenka, katerih originali visijo v dveh muzejih – v Moskvi in v Washingtonu. Nekaj teh slik je bilo uporabljenih za izdelavo poštnih znamk, kar je bilo vidno v eksponatu Valerija Kljočka.

Razstava je z obiskom in naklonjenostjo obiskovalcev do razširjenega prikaza tematike potrdila, da smo na prvi poti s spodbujanjem zanimanja za zbirateljstvo in filatelijo.

Igor Pirc

Pravilna rešitev rebusa iz zadnje številke (3/2011) Nove filatelije je ROŽMARINKA. Žreb je nagrado tokrat določil Luciji Žižmond iz Ljubljane. Nagrajenki čestitamo. Nagrado ji bo prinesel pismonoša.

TehnoCenter
Univerze v Mariboru
Pisarna za prenos tehnologij

Krekova ulica 2, 2000 Maribor • www.tehnocenter.si
tel: +386 2 23 55 344 • info@tehnocenter.si

- Prenos znanja in tehnologij
- Organizacija znanstvenih in strokovnih konferenc
- Sodelovanje v nacionalnih in evropskih projektih

Novi FORT in Central Europe Programi sta del projekta "Evropski združevalni in inovativni centeri" (EVROPSKI SKLAD ZA REGIONALNO SKLADNOST)

FORT **CENTRAL EUROPE** **EUROPEAN UNION**
EVROPSKI SKLAD ZA REGIONALNO SKLADNOST

Posebna izdaja ob 20. obletnici samostojnosti

Cena filatelistično-numizmatičnega kompleta je 15,40 EUR (z DDV).

Praznovanju 20-letnice samostojnosti Slovenije sta se s posebnimi izdajami kovanca in znamke z dodano zlato folijo pridružili tudi Banka Slovenije in Pošta Slovenije.

Oba izdelka dobite v lični, posebej za to priložnost oblikovani mapi. Naročite jo lahko na e-naslovu: maja.pehant@posta.si.

Več informacij o slovenskih poštah in drugih filatelističnih izdelkih najdete na www.posta.si, lahko pa nam svoja vprašanja pošljete tudi na naslov:

Pošta Slovenije d.o.o.
Služba za znamke
Slomškov trg 10
2500 Maribor

Zanesljivo vsepovsod
POŠTA SLOVENIJE